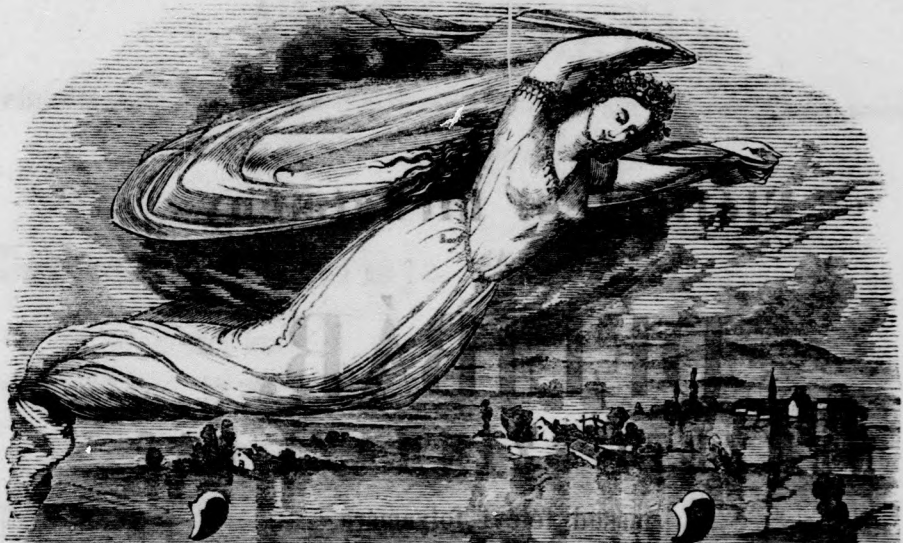

G. L. ... 14 ...

DELIBAR

zépü-
ft. p.
ch G.
ldányt
ége.

Előfizetési hirdetmény

A

DÉLIBÁB,
NEMZETI SZINHÁZI LAP

másod félévi folyamára.

Előfizetési feltételek.

Megjelenik e lap vasárnaponként két sűrűn nyomatott íven, finom papíron, szépművészeti, irodalmi és társaséleti tartalommal, havonként két divatképpel.

**Ara Pesten házhoz hordással félévre 6 forint. negyedévre 3 ft. p.
vidékre postán küldve 7 ft. 36 kr. p. — 3 ft. 48 k. p.**

Előfizethetni Pesten a szerkesztő és kiadó hivatalban (szép utca 1. szám) és Emich G. könyvkereskedésében; vidéken minden cs. k. postahivatalnál.

Azon cs. k. postahivatalok, mellyek tíz példányt gyűjtöttek, attól tiszteletpéldányt nyerendnek.

Pest, Junius 12-kén. 1853.

A DÉLIBÁB nemzeti színházlappal szerkesztősége.

EMICH GUSZTÁV

nemzeti könyvkereskedésében Pesten. (a kigyó-utca sarkán)

s általa minden hiteles könyvárusnál kapható:

RAFF GYÖRGY

Természet-története

a kor kívánatahoz alkalmazva kijavította

STANCSICS MIHÁLY.

Harmadik javított kiadás. Tizenöt színezett acsélmetszetű táblával.

Ára borítékba kötve 3 pengő fr.

A PÁRISI KIS ROBINSON

VAGY

AZ IPAR GYŐZELME.

FOA EUGENIA

UTÁN

FRANCIÁBÓL FORDITOTTA

Gr. ZICHY ÁGOSTON.

A: a borítékba fűzve fekete képekkel 1 fr. pengő
kemény kötésben színezett „ „ 1 „ 30 kr. „

WASHINGTON.

Az amerikai egyesült államok köztársaságának megalapítása.

GUIZOT-tól.

Franciából fordították

Gyerőfy Gyula és Szabad Imre.

Ára fűzve 48 kr. pengőben.

MONK.

AZ ANGOL KÖZTÁRSASÁG BUKÁSA
és a monarchia helyreállítása 1660-ban.

Guizot-tól.

Franciából fordították

Gyerőfy Gyula és Szabad Imre.

Ára fűzve 54 kr. pengőben.

Bevezetés

az észjogtanba.

Irta Dr. Pauler Tivadar,

egyetemi rend. jogtanár, magy. acad. lev. tag.

Ára 48 kr. pengőben.

LILIPUTFALVAI

LILIPUTI TÓBIÁS.

REGÉNY.

IRTA

SZÉKELY JÓZSEF,

Ára: 1 fr. 20 kr. p.

GYERMEKEK TÁRA.

LEPRINCE BEAUMONTNÓ

közkezdességű munkája.

FOA EUGENIA által.

Egészen átdolgozott s új regékkel bővített francia eredeti után fordítva.

Ára fűzve 1 fr. 20 kr. p. p.

BRÜTHY ZSIGMOND'

ÖSSZES

KÖLTEMÉNYEI.

Ára fűzve 1 fr. 20 kr. pengő.

Népdalok és Mondák.

A KISFALUDY-TÁRSASÁG megbízásából
szerkeszté és kiadta

Erdélyi János.

Ára kötetenkint 40 kr. pengőben.

Az olvasó közönséghez s különösen tisztelettel előfizetőinkhez

a
"PESTI NAPLÓ"
ÉRDEKÉBEN.

Azon szerény öntudat kecséget bennünket, hogy a téren, mely lapjainknak kiszabva van, az új folyam megindulása óta nem mulasztottunk el semmit, mi által loyális irányunkat bebizonyítani, hasznos munkásságot ébreszteni, az elcsüggedt elméket önbizalomra buzdítani, s a nemzeti műveltséget s fajunk gyarapodását ápolni képesek valánk.

Azok számára irtunk, kik nem hunyják be szemüket az élet napi fejleményei előtt, kik a múlt felett nem feledik a jövőt, s kik a történetnek a gondviselés által vezérelt fonálán — készek tovább is haladni és fáradozni azon nemzetért, mely a természettől nyert nemes tulajdoninál fogva nem kevesebb boldogságra és szellemi életre van teremtve istentől, mint bármely más népfaj az emberi társaságban.

Igyekezünk a magyar közönségnek oly politikai lapot kiteremteni, mely akár hazai, akár külföldi közleményeire, akár végre tárczai és irodalmi tartalmára nézve minden más lapokkal, külsinra és szellemi értékre a versenyt kiállhassa.

E tekintetben nincs is szándékunk megállapodni; mert a jövő féltől kezdve a „Pesti Napló“, tulajdonosa Emich Gusztáv úr áldozatkészségéből, tetemesen nagyobb alakban nyomatik, az eddigi előfizetési ár pedig megmaradt; ugymint:

Vidékre postán küldve félévre (jul.—dec.) 10 frt. — évnegyedre (jul.—sept.) 5 frt.

Budapestben házhoz küldve félévre 8 frt. — Évnegyedre 4 frt. pengőben.

(Előfizethetni minden cs. k. postahivatalnál, és Pesten a kiadóhivatalban Emich Gusztáv kiadó-tulajdonosnál uriutéza 8 sz. a.)

E tetemes nagyobbulása a térnek azon előnyt nyújtja az olvasó közönségnek, hogy f. é. jul. elsejétől kezdve a „Pesti Napló“ mind tartalomra, mind változatosságra nézve még gazdagabb mint eddig, s nem csak valódi belértékre lett képes többet nyújtani, hanem anyagiilag is annyit foglal magában ivenkiat, a mennyit egyéb politikai lapok a birodalomban másfél ivnyi téren adnak.

Nem akarjuk a tisztelet közönséget cifra vásári ígéretekkel tartalni. — Miut eddig, ugy ezentul is, nem fog megelőzni más lap bennünket a politikai hírekben sem gyorsaságra, sem soliditásra. Külföldi leveleink avatott szellemdús tollakból folynak. Hazai levelezéseink válogatottak leendenek. Vezérczikkeink hazai legsürgösb teendőinket s bajainkat fogják tárgyalni. Tárczánk folyvást érdekesen mulattató —; irodalmi rovatunk ösztönző és tanulságos leend. Ujdonságaink csak közérdekűt foglalandnak magokban, s a nemzeti közintézetek egy pillanatig sem kerülendik el figyelmünket. S ezen fölül a hivatalos rendeletek és hirdetmények a szükséghez képest részint egész terjedelmökben, részint kivonatban fognak adatni, ugy hogy vidéki tisztelet olvasóink minél több tekintetben kielégíttessenek.

S ugy hiszszük, nem rajtunk fog mulni, hogy törekvéseinknek a közbirodalom gyarapodásában, de különösen nemzetünk anyagi és szellemi életében jótékony nyoma maradhasson.

Pesten, június 3. 1853.

Török János,

a „Pesti Napló“ szerkesztője.

EMICH GUSZTÁV

nemzeti könyvkereskedésében Pesten. (a kigyó-utca sarkán)

s általa minden hiteles könyvárúsnál kapható:

RAFF GYÖRGY

Természet-története

a kör kiváratához alkalmazva kijavította

STANCICS MIHÁLY.

Harmadik javított kiadás. Tizenöt színezett aczélmetszetű táblával.

Ara borítékba kötve 3 pengő fr.

A PÁRISI KIS ROBINSON

VAGY

AZ IPAR GYŐZEDELME.

FOA EUGENIA

UTÁN

FRANCIÁBÓL FORDÍTOTTA

Gr. ZICHY ÁGOSTON.

Ara borítékba fűzve fekete képekkel 1 fr. pengő.
Kemény kötésben színezett „ „ 1 „ 30 kr. „

WASHINGTON.

Az amerikai egyesült államok köztársaságának megalapítása.

GUIZOT-tól.

Francziából fordították

Györöfy Gyula és Szabad Imre.

Ara fűzve 18 kr. pengőben.

MONK.

AZ ANGOL KÖZTÁRSASÁG BUKÁSA
és a monarchia helyreállítása 1660-ban.

Guizot-tól.

Francziából fordították

Györöfy Gyula és Szabad Imre.

Ara fűzve 54 kr. pengőben.

Bevezetés

az észjogtanba.

Irta Dr. Pauler Tivadar,

egyetemi rend. jogtanár, magy. acad. lev. tag.

Ara 48 kr. pengőben.

LILIPUTFALVAI

LILIPUTI TÓBIÁS.

REGÉNY.

IRTA

SZÉKELY JÓZSEF.

Ara : 1 fr. 20 kr. p.

GYERMEKEK TÁRA.

LEPRINCE BEAUMONTNŐ

közkedvességű munkája.

FOA EUGENIA által.

Egészen átdolgozott s új regékkel bővített francia eredeti után fordítva.

Ara fűzve 1 fr. 20 kr. p.

BEÜTHY ZSIGMOND'

ÖSSZES

KÖLTEMÉNYEI.

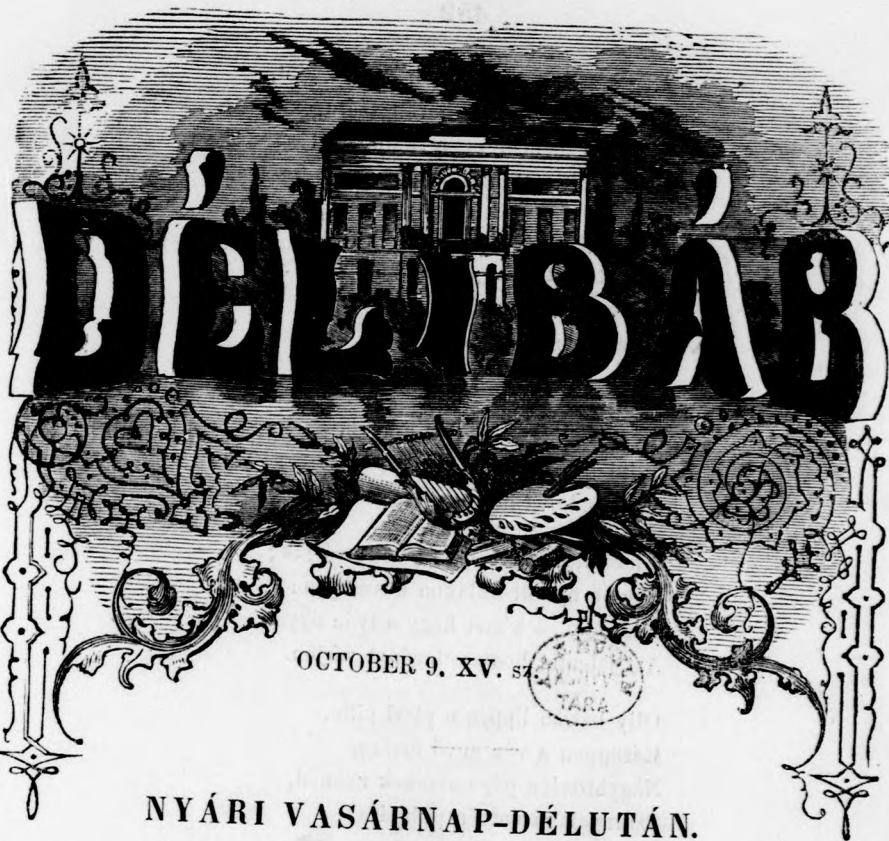
Ara fűzve 1 fr. 20 kr. pengő.

Népdalok és Mondák.

A KISFALUDY-TÁRSASÁG megbízásából szerkeszté és kiadta

Erdélyi János.

Ara kötetenkint 40 kr. pengőben.

NYÁRI VASÁRNAP-DÉLUTÁN.

ÚJ PALÓCZDAL.

LISZNYAI KÁLMÁNTÓL.

Ekevasból nézi magát Istók,
Mit az ugar tükörré simított;
Feje táját egy hete nem látta,
S göndör haján egyet bondorított.

Felmarkolja, úgy veszi fésűre,
Szive fáj a legszebbik leányra;
Igy készül a templomba s kocsmába,
Vasárnapra, holnap délutánra.

— Vasárnap délután vagyon immár!
A népség a létániát várja,
A faluban szelid szent csendesség,
Most még a furolyaszó sem járja.

Egy pár gyenge nyárfalevél se' tud
Susogni olly lágyan, szépcsendesen,
Hogy ne tudnám, hogy meg ne hallanám
Mit panaszol, mit mesél énnékem.

Még a csikós sem füttyörész ott kint,
Csendesdeden vár a harangszóra,
S most a ménest ott a tilalmasból
Nem kajátja vissza-fordulóra.

S nem is eszik addig, — de azután
Madártojást főz a híg homokban . . .
Úgy habzik a napfény, ott fürdik a
Pipiske a meleg utczaporban.

Verőfényes levegőég lingleng,
Ereszfa alatt játszik az árnyék,
Lilinkózik rajta a pillangó,
Azt gondolva hej hogy az is ág még.

S ha ellippen, szépen nézik, várják,
Hogy a nyitott ablakon beszálljon:
S ha leül, s hímét hagy a lyán ágyán,
Azt jelenti, hogy vőlegényt várjon.

Olly bátran lippeg e piczi pille,
Ráröppen a vén anyó orrára,
Nagyhirtelen pápaszemnek néznéd,
Szárnyait rá vetvén pillájára.

A ki épen örök üdvösséget
Keresgél az öreg bibliában;
S aranyszálon, szentelt barka-szemből
Fúrt olvasót simogat markában.

S Őzsi nenő, lesi, bár nem látja,
A harangláb csóválkozik-e már;
Tiszta hőszin szemöldöke alól
Pillantása elfáradt fénybogár.

Ámolyognak a szilaj legények,
Utánok a didike *) leányok;
A pántlikák úgy lógván hajukról,
Mint meg annyi tarka szivárványok.

S az a kurjantós legény, ki másszor
Egyre pengetgeti a nótáját,
Most olly ajtos, csendes, — a viláért
Össze nem ütné a sarkantyuját.

*) A mátkás leányokat hívják így, kiknek már nyilvános, tudva levő szerelmi viszonyuk van, s legközelebb férjhez menendők.

A falu közös meseládája,
A félszemű obsitos is ott megy :
Ki azt hiszi, mondja, hogy az egyik
Szemfényéből francia csillag lett.

A bíró, a falu tisztessége,
Ki egy verset szunnyadt a pajtában,
Indul-e már a kántor, azt nézi,
Oszt a jámbor egyházi, nyomában.

Errearra csendes izgásmozgás,
Harangoznak a létániára,
Az istennel beszélgetni mennek,
Imádkozni lélekszakadtára :

„Ím arcunkra borulunk előte d Istenség!“
Eget hasgat ez ének búbája ;
Térdre hull a népség, s rázendül az
Orgona, az isten furolyája.

S ha vége az istentiszteletnek,
Eloszlanak kisebbnagyobb bogba ;
Mint hímet a vászonba, úgy szőnek
Örömeiket a vasárnapokba.

— A gyerekek vidám pajkossággal
Kömlőszárból gyeplőt, kantárt fonnak,
Együtt játsznak lovat, katonásdid, —
Egymást hajtják, dobognak, osonnak.

A kis úrn az ő hős vezérük,
Ki most játszik velök utóljára,
Fűzfagalyból csinált bakszekéren
Húzzákvonják nagy mulatságára.

Krajczárt, gombot csörget a zsebében,
Kis szekere teli van kalácscsal ;
Játékszerrel, s mindenféle apró
Ajándékkal, gyümölcscesel, virággal.

Játszó pajtásitól most bucsúzik
E kis vezér, — elviszik diáknak,
S utóljára, mintha török volna,
Neki mennek a féligért máknak.

... Majd királyra játszanak, viritó
Virágokból csinálnak koronát ;
A trónus a legszebb domb a réten,
Szép királyi pálca a csöves nád,

Vagy az aranyszín ökörfarkkóró,
S im az úrfieskát királylyá kenik
Darázmézzel, vadrózsaharmattal,
S vig lármával a dombra ültetik.

Alázatosan borulnak mellé,
S így vár mind a parancsolatjára,
Mellyet egyszerre meg kell fogadni,
Ott, mindnyájoknak szeme láttára.

Igy például: ez és ez a gyerkőcz
Másson fel a sűgár jegenyére;
Ugorja át ezt a patakárkot,
Igy parancsol ő kényekedvére.

Hozd el — mond — a rét legszebb virágát,
Menj haza, s hozz kenyeret, szalonnát:
S lakoma lesz a játéknak vége,
S a mezőben csapnak víg ozsonnát.

De ha tán az úrfi bolondjába
Roszat parancsol, bánt, hetvenkedik:
Ő felségét a szilaj pajtások
Megesik, hogy még jól el is verik.

— Így folyik a falusi délután,
A lányok az öreg paphoz mennek,
Kikérni a templom lobogóját,
S ha kikapták ávét énekelnek.

Kiviszik a keresztutra, rajta
Szűz Mária képét csókolgatják;
Vad mentákból, kék búzavirágból
Font koszorúkkal tele aggatják.

— Sokan meg a temetőbe mennek,
Egy pár édes sírató órára,
Sírvirágot öntözni, szomorfüzt
Oltani a halottak porába.

Ölelkezni a sírkeresztekkel,
Lemondani a föld örömről;
S éneklésük egész a faluba
Behallatszik a falu végéről.

— Amott meg a falu derekában,
Zenebona hangzik előlhátul;
Folyik a tánc, az a vén csárda majd
Kettéhasad a nagy muzsikátul.

Száz esztendeje mérnek bort benne,
Mennyi bánat van itt eltemetve,
Fekete lett tőle a gerenda,
Mennyi sziv vert itt elkeseredve.

E falu legvénebbje is itt volt
Életében legelőször részeg;
Bemegyek hát magam is, azt mondják
Itten a kedv fülemüfészek:

Éjjelnappal csattog, repül, hangzik,
Ráül a sarkantyúm tarajára,
Belebújik minden hajszálamba,
Galambomnak sziveszakadtára.

— S bent a faluban, a házsor alatt
Házviő anyámasszonyok ülnek,
Fekete gyócsfejkötőben s mellé
Soros*) ángyok, menyek települnek.

A gazda meg a feleségével,
Beszélgetve, me z ő t né z n i mennek:
Minden dülő földnél tanakodnak,
,Minő termése lesz ennek s ennek.'

S imádkoznak a barázda szélén,
Áldásuk elterjed egész tájon;
Egyesül a fényes délibábbal
S ott lebegél a kalászhullámon.

Ott állnak a buzatenger partján,
A pitypalatty megüdvözli őket;
S buzafaló csordélyok ha szállnak,
A gazda messziről rájok hőget.

S erre-rá megcsendül előttük a
Szántóvető népség énekese,
A mezőség szárnyas csengetyűje,
A pacsirta, hogy őket vezesse:

Egy édesbús elandalodásba,
S ez lesz szivük hazakisérője;
S terebélyesen nyilik előttük
A reménység örökzöld erdője.

*) Kik bármi történnék, még ha tűz van is, otthon maradnak.

A KERESZTES HEGY.

(BESZÉLY.)

DRÁVAI SÁNDORTÓL.

Pétervárad déli kapuján túl egy tágas tér nyílik, melyet „Kantár“ név alatt ismer a vidék szerb lakossága. E tér egyik részét naponkint a szeremi fuvarosok foglalják el, kik a városi bérkocsisoktól — habár azok szerepét játszik — sokban, de különösen abban különböznek: hogy sokkal olcsóbb áron, sokkal messzebb szállítják azokat, kik a nagyobbbrészt egyfogatu, könnyü, fedetlen kocsijokat igénybe veszik.

Sajátságos fuvaros faj ez. Lovának farkát a hámphoz előre köti, hogy gazdája szemét azzal ki ne üsse; bőrtarisznyáját, melly nélkül az illy fuvaros nem képzelhető, soha kocsijába le nem tenné, még akkor sem, ha maga is a kocsiban ül, hanem mindig a nyakában hordja azt, — mert úgymond: segíteni akar lova terhén; ostort nem tart soha, s ha erre szüksége van, kiveszi szájából a pipát s ennek kurta szárával addig szurkálja a lovát, mig úgy nem megy, mint ő akarja.

Furesa, de jámbor istenfélő faj, s a világ legolcsóbb kocsisa.

Tiz garasért elvisz Karloviczra, nyolczért Kameniczre s ötért a péterváradi szöllőkbe; leglább így volt ez akkor, midőn Düsster Imre újvidéki gyógyszerész, Jaroszlav vendégével a „Kantár“ téren megjelent.

Düsster ez alkalommal azon kettős szándokkal vezeté vendégét péterváradi szöllejébe, hogy ennek nagybecsü értékét s gyönyörü fekvését megmutogassa, s egyszersmind hogy rendeléseket tegyen a multságghoz, melyet ígérethez képest szöllőjében adandó volt.

Alig értek a kapuhoz, már több fuvaros szaladt eléjük, levett kalappal kínálván szekereket s magasztalván lovaik gyorsaságát s jutányosságát.

Düsster pártfogó arczczal szólítá föl egyiket közülök, ki a tolaodók mögött állott.

A kis kurta szeremi szekér előállt s a két egyén felülése után tova koczogott.

— Gyönyörü vidék! — szólt Jaroszlav, midőn a vár sáncaiból kiérve, szekerek jobbra kanyarodott.

Düsster, barátja mindig fokozatosb dicséretét nem szakítja meg, mintegy neheztelve, hogy magasztalását elpazarolja, mielőtt a vidék legszebb pontját saját szöllőjében megpillantaná.

De Jaroszlav kifogyhatlan magasztalásaiban, s Düsztér kicsinylő guny-mosolyából már gyaníthatni, hogy vitába elegyednek egyik vagy másik pont szépsége fölött; szerencsére azonban kocsisuk hátra fordulva, azon kérdéssel szakítja meg a beszélgetést, vajjon a ház udvarára hajtson-e, vagy csak kün álljon-e meg.

Az avatatlan nem érti az illynemű kérdéseket, de ki a szeremi fuvaros észjárását ismeri, tudja, hogy e kérdésnek egyenesen azon értelme van: vajjon visszatérjen-e rögtön állomására, vagy pedig várakozzék? miből természetesen következik, hogy éhen szomjan nem várakozhatik, s ebből ismét az következik, hogy a várakozás éhe és szomja sokkal követelőbb, semhogy azt száraz kenyérral s vízzel lehetne kielégíteni.

Düsztér meglökve figyelmeztetőleg könyökével szomszédját, hidegen válaszolá a kérdezőnek: hogy rögtön visszatérhet, mert saját kocsija jöend este felé utánok.

Fuvarosunk arcza e feleletre elborult, elébb vakarózni kezdett, aztán nagyot rántva gyeplőjén visszatartóztatja ügető lovát: hova rohansz bolond — ugymond — mintha vendégségbe mennél.

— De tán jobb lesz mégis Péro — szól Düsztér haragvó kocsisához engesztelőleg, — ha behajtasz az udvarra, s megvársz.

— Nem hoztam uram eleséget magammal — válaszolá amaz, mintegy kérlelhetlenül.

— Majd lesz ott minden, aztán várakozásod majd külön megfizetem.

Mig utasaink kocsisuk furfangosságán mulatnak, az alatt Pérónak is jó kedve lett, s nem tartóztatja már lovát, hanem kurta pipaszárával a leirt módon addig ostorozza azt, hogy leány rablásban sem mehetne már sebesebben.

Tágas völgy nyílik előttük, utjokat egyenes vonalba ültetett gyümölcsfák veszik körül, s lombjaikkal eltakarják a kilátást, mig a fasort elhagyva, czéljokhoz érnek.

Düsztér számított barátja meglepetésére, s bizton állithatom, hogy nem csalódott.

Vörös akáczsor képezi a szőlőház udvarkerítésének oszlopait, melyeket egymásba kúszott bokrok tüskés szálai fűznek össze. Az udvar háttérét, közvetlen a hegy oldalához épített emeletes lak foglalja el, melynek két szárnyu ajtaján belől széles folyósóra, innen két oldalról a lak emeletébe, szemközt pedig a hegy pinczéjébe lépcsőzet vezet. A tágas, pázsitos udvart kétfelől gyümölcsfa sétány szegélyzi, ebből két oldalról keskeny csiga lépcsőzet kanyarog a hegyre, mellyről Düsztér büszkén állítja, hogy azt a természet kiválólag neki szánta.

És ez iránt csakugyan előszeretettel birt, mert vendégét először is a hegytetőre vezeti, parancsot adván elébb, hogy villás reggelijöket utánok oda vigyék fel.

A hegytetőt egy magas, festett fenyőoszlopon nyugvó lemez-ernyő borítja, melynek árnyas kipadozott alján több könnyü asztalok és szék van elhelyezve.

Düsztér vendégét ide vezeté, s utközbeni magasztalásaira visszaemlékezve, büszke önérzettel nyújtá ki karát mondván: ime most előtted a vidék minden gyönyörüsége, innen mindent láthatsz — — magasztalásod mit utközben olly könnyen pazarlál most méltó joggal használhatod. Nézd jobbra ama legmasabb hegyesucsot, az a „Veziracz“, mellyen a török fővezérnek sátora állott, midőn hadával e vidéket megszállá. A monda szerint a várórségnek akkoriban egy olly ügyes tüzére volt, hogy kilötte a török vezér kezéből a serleget, midőn azzal a várostrom szerencséjére felköszöntött. A vezérhegy melletti kisebb hegy alján ama híres éjsetét völgyben a „boszorkány“ kutja van, melyről ős csoda dolgokat mond a szerb költészet. Alattunk a kiöntött Duna, melly mint vert had, rendes medréből szétfutva, számtalan ágba szalad örök menhelye — — a tenger felé.

— Nemde szép helyet választék — kérdé Düsztér ihlett magyarázatát végezve merengő barátjától.

— Igen szép — felelé emez. — Irigylendő szép napokat élhetsz itt. Nehány évvel ezelőtt, midőn még rajongó lélekkel néztem az élet reményei elé, csak nem kizárólagos gyönyört találtam a szép vidék szemléletén. Idám is olly ellenállhatlanul vágyakozék nyárlakunkba, honnan végtelen messzeségbe nyílik kilátás. Szegény nóm mintha most is látnám nyárlakunk ablakánál ülni, méla, bús tekintetével merengve a völgy sötét mélységén, a szomszéd bércz viszhangos erdején. Mintha most is hallanám dalát, mit kedvencz szikláján állva az erdő éneklő madaraihoz elzengett:

Nem kérdem én tőled te kis madár
Derül-e még életemre több nyár.

De mióta őt elvesztém, a nyárlak pusztán marad, nem andalog senki ablakain s a kedvencz szikla körül, mellyen olly szivrázólag dalolá szerelme kételyét, most vijogó véresék czikáznak zavartalanul. A lak előtt álló nagy tölgyán, melly alól a felkelő nap pompáját nézte, most a vándor seregélyek zajos felhője pihen, mielőtt őszi hadjáratában a dunántuli vidék bortermő hegyeit pusztítani megindul.

Düsztér, barátja buslakodó kedélyének nyugodtabb irányt adandó, az átelleni kopár hegyre fordítá figyelmét. — Nézd barátom — ugymond — e szemközti hegyet veres keresztel tetejében. A vidék babonás regéjének kifogy-

hatlan tárgya. Egy koldusnő tanyája. Számos év előtt választá e helyet, s azóta évenként megújuló csodás dolgokat beszélnek róla. — Csodafüveivel gyógyítja a nehéz nyaválát; napkelet előtti imájával visszaszerzi a vakok szemvilágát, az elorzott kincs nyomára viszi a károsultat, megöli a szerelemföltés kételyét, megbűvöli az ellenszenvet s szerelmi vonzalommá alakítja, — s isten tudja még miféle csodát tesz.

Nem ismered e nő életviszontagságainak részleteit? — kérde Jaroszlav.

Mindent elmondék mit felőle tudok — válaszolt Düsztér — s több részletnek nehezen juthatsz nyomába, ha a róla elfecsegett hihetlenségeket — mikben különösen a pásztor- s a koldusnő kifogyhatlan — készpénz gyanánt venni hajlandó nem vagy. — De im hozzák a reggelit, lássunk hozzá, reménylem neked sem lesz inyed ellen; a szeremi kurta szekér döcögése jó étvágygerjesztő!

Jaroszlav merően nézte a keresztes hegyet, mintha e rejtelmes koldusnő élettörténetét akarná róla leolvasni, s csak barátja ismételt unszolására vőn részt a reggelizésben.

Felesleges volna a reggeli részletes leírásával foglalkoznunk, igen egyszerű volt ez, s olvasóim ezt legfőlebb arra használhatják, hogy az egymással szemközt ülő két jó baráttal mig falatoznak s a két üveg ó-karloviczit kiszörpölik — kényelmesen megismerkedhetnek.

Düsztér Imrét könnyen megismerhetik. Izmos termete, nagy fekete szemei, magas homloka, kissé előre domborult erős álla, sűrű koromfekete farkója olly tekintélyes külsejű egyéniséggé egészíték, minővel ha véletlenül találkozunk, meg nem állhatjuk, hogy iránta részletesebben ne tudakozódjunk, s ha kérdésünkre véletlenül azon választ nyerjük: hogy eme tekintélyes egyéniség egy dúsgazdag vászonkereskedő vagy nem kevésbé gazdag kalapgyáros, — szinte resteljük hogy nem vicispán vagy kerületi biztos. Ehez még hozzá kell tennem, hogy Düsztér gazdag, jó, vendégszerető ember, s mint már olvasóim tudni fogják — gyógyszerész.

Jaroszlav magas, sugár termet; szabályos arcza, fekete hajzata s nagy kék szemei arra mutatnak, hogy ifjúságában igen csinos férfi alak lehetett. Meringő fáradt tekintete, sápadt arczsine, horpadt halántékai sietve, szenvedélylyel élt ifjukort bizonyítanak, habár egészben véve 40-nél többre nem becsülhetjük évszámát. Jaroszlav horvát tehetős szülők sarja. Társadalmi helyzete honának újabb történetével szorosán összefüze nevét, s e történetben nem egy esemény van, mellyben nélkülöznök a hőst, ha Jaroszlav nevét nem ismernök. Düsztérrel gyermekkor óta szakadatlanul ápolt barátságban él. Nehány év óta viszonyos látogatásaik Jaroszlav szomorú házi viszonyai miatt félbeszakadtak ugyan, de e körülmény csak nevelé Düsztér örömét barátja vé-

letlenül megújult látogatásán s nevelé barátságos vonzalmának ingerét, miszerint barátja méltó fogadására minden erejét kifejtse.

Ez s különösen azon körülmény, hogy Jaroszlav barátja nyárlakát, ennek regényes környékét, szóval Düsztarneket helyzetét túlságosan ugyan, de a legőszintébben magasztalá, okozta: hogy reggelijök után Düsztter kiválólag az általa adandó vigalom rendezését érdeklő parancs-osztogatással foglalkozott.

A cselédség bámult urának pazar intézkedésein.

Az előre kikürtölt vigalom másnapra lön határozva.

Meghivatánk.

Düsztarneket sajátos malheurje volt. Sokszor rendezett szöllőjében összejövetelt, meghívá vendégeit egyenkint személyesen, nem kimélt fáradságot, költséget, hogy vendégeit kitelhető szórakozás, élvezet s mulatsággal eláraszsza; rendelt bandát, tüzijátékot, legjobb borait hordatá fel; és vendégei meghallgaták a zenét, élvezék lugosai árnyát, elfogyaszták ételeit, borait, de vigság, — mit kevésbé bőkezű házigazda igénytelen préházaiában is feltaláltak — nála rendesen hiányzott. — Mintha most is látnám, milly kérérczel fogadja vendégeit, miként kínálja őket egyenkint, hogy otthonias kényelemnek engedjék át magokat, hogy parancsoljanak ha valami kívánságuk van, miként inti cselédeit, hogy a vendégek legkisebb kívánatait az ő saját parancsaiként vegyék, — ne legyen akadályozva senki semmiben, tegye mindenki azt, mi tetszik, csak vigalom ne legyen megzavarva, csak vendégei eléggülten távozhassanak.

Hasztalan volt minden fáradozása!

Legjobb kedvvel jött vendégei lassankint külön körökbe szakadoztak; ugyanegy ház vendégei több egymástól különböző idegenkedő társaságokból látszottak állni. Minegyikén meglátszott, hogy halk beszélgetésének tárgyait a szomszéd kör tagjain tett észrevételek, élczek képezik; majd valamely felpiperézett nő rikitó szinei, majd kiejtése vagy hangja adott inkább susogásra, mint beszélgetésre anyagot. Ki nem ismeri e várost s általában hazánk több felekezeti kisebb városait, nem képzeli az illy kicsinységek okait.

Pedig igen egyszerű az egész.

Düsztarneket, mint sok másnak azon szerecsétlen szokása volt, hogy a mulatság kütünőségét inkább vendégei sokaságától, mint jókedvétől feltételezte. Összehitta tehát tolnát baranyát, pedig hol van kivált a többfelekezeti kisebb városokban csak néhány olly egyén — mind a két nemet ideértve — kiknek egymás ellen annyira semmi kifogásuk ne legyen, hogy egymás mellett, kivált vigalmakban, barátságosan, különböző követelések nélkül fesztelenül megférhetnének.

Düster mindezt jól tudta, de daczolt, s multságában a jó kedv, mintha tűzhöz vizet hit volna, előreláthatott apróságok rendesen megsemmisíték.

— Meg nem foghatom — ugymond ez alkalommal hozzám közeledve — vendégeim kedvetlenségét, veszi észre hogy leverték?

— Megvallom, hogy igen, de okát természetesnek találom, mert a társaság különböző s mint látszik nem rokonszenvező elemekből áll.

— Különös. Hát nem kedvezek-e mindegyiknek egyenlőn?

— Tán épen ez a baj — felelém.

— Furcsa! Ha így nem tennék, a kevésbé kegyelt rész bizonyosan itt hagyna.

— Az itt maradt meg bizonyosan jobban mulatna, mig így egymásnak terhére vannak.

— Igaza lehet önnek — válaszolt a házi gazda — de ez mégis borzasztó.

E perézből éles riktó dudaszó hallatszik az udvaron kívül; s néhány pillanat múlva egy szálas férfialak felfujt pofával, s dudával jött be az utczaajtón. Nyomába két izmos barna férfi lépett, kissé felmagasztalt állapotban nagy lármával üdvözölvén a házi gazdát s vendégeit.

Az új társaság megjelenésén Düster vendégeinek egy része zsebkendőit orra elé tartván trüsszög, nevet, mig a másik rész a dudaszó hallattára csillogó lelkesült szemekkel tipegni tapogni kezd.

Boldog nép! melyet enthusiasmusra bir ragadni a dudaszó, boldog nép! mely lelkesedésének nemzeti kifejezését annak sipító hangjaiban fel tudja találni!

„Koló, koló!“ hangzék egyszerre a tipegő nők, s férfiak ajkáról.

„Csárdás! csárdás Jancsi!“ kiálták más oldalról.

A dudás kifujta a „kolót“ — Jancsi ráhuzta a csárdást. A két hangszer hangjai össze vagy inkább szét folytak. A dudás erősen szoritja hónával, ríkatja, nyegegteti dudáját, Jancsi aeolusi erővel fúja, harsogtatja a trombitát.

Átalános zavar, hahota a társaságban, sem koló, sem csárdás ki nem vehető.

Közmegegyezéssel a zene megszüntetett. Jancsi bandája lerakja hangszerait az előtte álló asztalra; a dudás diadal érzettel foglal egy tőkén helyet, féligmeddig légvesztett dudáját maga mellé a gyepre lerakván.

Mig a két banda imigyen farkas szemet néz egymással, a társaság eszélyesebb tagjai tanakodnak, hogy alakítsanak két kört, melyek egyikének a duda, másiknak meg Jancsi bandája tegye szolgálatát a nélkül, hogy egymást háborgassák. Nem tudtak megegyezni.

Ez alatt az ernyős hegyről egy ifju vendég jött le, bulldogjától kísérve a társasághoz.

A kedvező benyomásról mit megjelenésével a társaságra tőn, sejtethni, hogy annak tiszteletét s rokonszenvét birja.

A vita tárgya vele is közöltetett.

— Ah igen pompás! — szól az ifju — a dudával oda állunk a nagy diófa alá, s a banda maradjon ott a hol van; így nem fogják egyást zavarni, én is a dudához szegődöm.

— Ah ő is jön velünk! — susogá több ifju nő — tehát menjünk!

A kérdés meg volt oldva, s Düsztér már csókolni akarja ifju vendégét, szerencsés ötleteért, de ujjabb malheure következett.

Ifjunk bulldogja idestova kuncsorogtában rá lép a gyepen heverő dudára, ez meggyikkan, a bulldog élő s tán ellenálló állatnak gondolván, első két lábával ráugrik, a dudás ezt észrevevén, kiakarja körmeiből szabadítani veszélyezet hangszerét, a kutya erre felingerül, s egész dühhel ragadja meg oltalmazott, vélt ellenfelét, a dudás ütni kezdi a kutyát, ez még dühösebb lesz, s akkorát ránt a dudán, hogy dudásunknak egész hangszeréből csak egy pár fityegő rongy, s a bassus cső marad kezében.

A dудаellenség vendégek s a cigány banda irtóztató hahotával kíséré a scenát, és ez még inkább nevelé a másik rész haragját.

— Vége a „kolónak,“ vége a mulatságnak! — kiálták ezek.

Hiába tartoztatta őket Düsztér, hiába kárpótlá a bulldog ura a kárvalott dudást 20 fttal, a társaság egy része befogatott, s felgerjedésében nem is véve bucsut a házi gazdától — eltávozott.

Vége volt a mulatságnak.

Az est bekövetkezett.

Kik itt maradtunk csendes borozással s Düsztér vigasztalásával töltök az időt.

Erdei Gyula — így hívták az ifjut, kinek bulldogja a vigalmat zavaró dudával harcra kelt — kifogyhatlan volt vigasztalásában, s szikrázó ötletein Düsztér levertsége lassankint derülni kezdett.

E közben jelentik, hogy Jaroszlav urat egy koldusnő keresi, s minden áron szólani kíván vele.

— Tán a vén Péla? — kérdé Düsztér — küldjétek el a vén kurúzsolót.

Későn jött e parancs, mert alig hangzott el az, a megnyilt ajtón egy összetöpörödött vén nő tipegett be. Azt hívök, a mumiák honából egy száműzött, kinek ezredévig zsugorodott idegeit a természet valamely csodaereje új életre költé. Éles vérborított apró szemei bizonyítják az életet, mit ez összefonyadt, kísértetiesen suhanó alaktól borzadva megtagadnánk. Belépven meg-

görnyedve hajlang jobbra balra, s tetetett mély áhitattal mondja el az ur nevében üdvözlését.

— Mégis élsz vén boszorkány — szólt Düsztér — vagy a tulvilágból jössz-e hirt mondandó a bánásmódról, melylyel a tiedhez hasonló életpályát ott jutalmazták. — szólj, mit kívánsz?

— Élek, élek még uram — sipegé a mumia — az isten panasz néven ne vegye! s öntől csak annyit kívánok, mondja meg, mellyik itt a tiszteletre méltó Jaroszlav ur?

— Én vagyok — válaszolt Jaroszláv — ismersz talán?

— Ön az? — kérde kétkedve a nő — nem hittem, hogy még olly fiatal, különben tán tüstént fölismertem volna. Ismerem-e? oh hogy ne ismerném. Azt is tudom, mikor született, azt is mikor fog meghalni! Péla anyó mindent tud — szemei rég, igen rég óta nézik a világot — — messze néznek az elrejtőzött multba, s meglátják ott a jövő eseményeinek csiráját. Péla anyó mindent tud. — — Jaroszlav urnak is csak egy szót szólok s kezemet csókolja meg érte.

— Mond ki hát e szót — válaszolt Jaroszlav — s ha igaz az, nem kevesled meg az árát, arról biztosítlak.

— Tudom uram — hebegé a nő — a jó ember megjutalmazza a szolgálatot, de csak tanuk nélkül mondhatom el, mit mondandó vagyok.

Jaroszlav kérő tekintetet vetve ránk, intett a nőnek, hogy őt a teremről nyiló erkélyre kísérje.

Távoztakor Gyula, ki élénk figyelemmel, s a fölimerés bizonyos jeleivel kíséré a nőt, az erkélyre vezető ablakajtóhoz simult, mintegy kémlelve a felfedezést, mit a nő Jaroszlavnak ígért.

Babonás hazugságnak vélvén az egész titkot, megbocsátók Gyula kandságát, s elhagyva a termet Düsztérrel a ház udvarára mentünk.

— Ki nem állhatom a vén boszorkányt — mond Düsztér — s csak az tesz kíváncsivá, honnan tudá meg Jaroszlav ittlétét; túl jár az emberek eszén a nő, ha még olly vén is.

Az udvaron Düsztér gazdasszonya irtóztató lármával egy koldusleányt seprűz, ki keserves zokogással kéri, hogy ne bántsa őt, ki semmit és senkinek nem vétett.

— Megmondtam poronty — kiáltja a haragvó gazdasszony — hogy ide ne jöjj, koldulással kezded, aztán tolvajsággal végzed! nem kéne az az ezüst kanál?

— Nem kell nekem Anna néne a kanál és semmi, mit jó szántából nem ad! de ne üssön kérem.

— Nem a te napod van pimasz, mikor vendégek vannak a háznál; ha

koldus vendégség lesz, te is eljöhetsz, de most lódulj, mert majd megseprűzlek még jobban.

Megindulva a leány zokogásán Düsztér, Anna nénét a konyhába, a kis leányt meg kiharancsolá.

Mondhatlan szájalom lepett meg, s meg nem állhattam, hogy utána ne menjek a kis leánynak, ki midőn pártfogásomat s részvéteimet észre véve, újra megeredt könyeivel panaszlá a méltatlanságot, mellyben ártatlanul részesült.

Kérdésemre: hova szándokozik? azt felelé, hogy a keresztes hegyre megy panaszkodni.

— Kinek panaszkodol ott? — kérdém.

— Annak, ki ott lakik.

— Hát ki lakik ott?

— Egy jó néne, ki engem szeret s vigasztal, ha sirok.

— Hát sokat sírsz te kis lányom? — kérdém.

— Nem, csak akkor ha ide lejövök, Anna néne mindig megver, ha rossz kedve van.

— Hát az a jó néne nem jön le soha? — faggatám tovább a kis leányt.

— Oh, soha.

— Hátha valaki hozzá megy, szívesen látja?

— Igen, de mióta Baba Péla elment, nem jár oda senki.

— Ki az a Baba Péla?

— Az az öreg asszony, ki az elébb felment az urakhoz.

— Hát ki ő?

— Egy koldusasszony, mindig azt mondta, hogy én vagyok az ő leánya, de néne elvett tőle s most az övé vagyok.

Furcsa metamorphosis — gondolám magamban s a leányt tovább faggatám, de semmi bizonyost még nem tudhaték, kíváncsivá lettem mint egy megbüvölt.

— Felvezetsz-e engem a nénihez — kérdém tovább.

— Messze van — felelé a leány — de ha felvezetném tán nem haragudnék meg rám néne.

— Jól van tehát várj meg — tüstént visszajövök, aztán együtt menünk. Visszasieték, vadásztarisznyám s fegyverem vállamra vettem s elindulék, ellenállhatlan vágyat érezve a keresztes hegy titokteljes lakójának megismeréséhez.

A várakozó kis leányt egy bokor tövében ülve találtam.

— Azt gondoltam — ugymond — nem fog visszajönni, pedig féltem volna illy későn magam elindulni.

— Kitől félsz gyermek? hisz téged nem bánthat senki.

— Igen, de Baba Péla mindig azt mondja, hogy engem el fog lopni nénétől.

— De ha nem akarsz vele menni, el nem lophat.

— Oh uram! ön nem ismeri Baba Pélát — igen félelmes asszony az, kigyót hord a keblében s ha valaki nem engedelmeskedik neki, kiveszi a kigyót a kebléből s megmaratja az engedetlent.

— Hát őt nem marja meg a kigyó?

— Nem, mert fél tőle az is.

— Minden, még néne is, de az pénzt ad neki, aztán nem bántja.

— Ha nénének annyi pénze van, miért kell neked koldulnod, magad ve-retned Anna nénitől?

A leány megzavarodott e kérdésemre, aztán akadozva felelé:

— Nem azért megyek én, hogy kolduljak.

— Hát miért mégy — mond meg hamar — na?

— Nem szabad önnek megmondanom, miért megyek — válaszolá félve tekintvén szemeimbe.

A kis leány felelete egyenkint talány volt előttem s méginkább felfokozá kíváncsiságomat.

— Na nem félek én — biztatám kis vezetőmet — csak menj előre s vezess a legrövidebb uton.

Egy szük, bokros völgy hosszában haladtunk, mellynek végén egy kis hegyet kell meglépnünk, aztán a keresztes hegy tövéhez érünk.

Elértük a kis hegyet — a leány arcza hirtelen elváltozott s remegő ke-zekkel fogódzék belém. — Elvesztünk uram — sikolt a gyermek — látja mi van ott?

— Mi van kis bohó, hol van? — kérdém ijedelmétől magam is megza-varodva.

— Amott a hegytetőn, látja hogy vár, hogy fenyegetőzik?

Oda pillantok s egy tetőtől talpig letakart alakot veszek észre, első pilla-natra feketével letakart siroszlopnak gondoltam, de közelebb menve kivehetém, hogy mozdul s fenyegető állásba helyezi magát.

A kis leány reszketve mögöttem a hegy tövénél maradt.

Mindig közelebb értem a fenyegető alakhoz, melly most már felegyene-sedve, egyik kezével suhintott felém mint egy ostorral.

Még közelebb értem, mire a fenyegető alak a kezében suhogó ostort felém dobja, melly lábaimhoz esve, közönséges fekete réti kigyóvá változott, de melly az ütődés alatt életvesztve egész hosszában elterült.

Ekkor fölismertem a letakart alakot.

— Rád ismerek vén kurúzsoló, de majd megtanítlak tüstént — kiálték, s kivéve vadásztáskámból korbácsolom, azzal suhogatva feléje sieték.

Alighogy észrevette mozdulatom, kiesett fenyegető szerepéből s rémült hangon esdett, hogy ne bántsam.

Péla a vén asszony, ki imént Jaroszlavval titkon kívánt szólni, ő volt a letakart fenyegető alak.

Faggatásaimra kivallá, hogy rögtön távozott Jaroszlavtól s élénk került, hogy a kis Juczát — vezetőmet kezére kerítse.

— Mi közöd e gyermekhez? — kérdém.

— Ő az én tulajdon gyermekem — felelé.

— Tied? az nem lehet, hisz te száz éves vagy legalább, s e gyermek alig van tiz.

— Az isten vénségemben ajándékozott meg vele uram! hogy támaszom legyen, de a hálátlan — —

— Hallgass hazug — ez a leány nem lehet a tied s nem is lesz az soha.

E perczen a hegy tövében maradt kis lány éles sikoltását hallom, de őt sehol nem láthatom.

Egész valómban megborzadva rohanok le a hegyről.

A vén asszony ördögi kárörömmel ordítá utánam: az isten nem hallgatá meg szándokod, a kis leány az enyim — s ezzel a hegy másik oldalán lecsúszva eltűnt.

A kis Juczát már nem hallám — ösztönszerűleg megkerülöm a hegyet, alig érek a tulsó oldalára s mintegy ötven lépésnyire látom, hogy egy magas, rongyolt külsejű férfi birkózva zsákot emel talyigájára, mellybe egy görcsös szürke ló van befogva.

Rémületes godolatok villantak agyamba, a kis Jucza hörgő nyögését véltem hallani.

Semmi kétség — gondolám magamban — e gazember a vén szörnyeteg czinkosa, s mig kiszámított jelenetével engem elfoglalt, addig e zsoldosa elrabolta leányt s tán azóta e faj hirhedt szokása szerint meg is bénítá szegényt.

Kétségbeesetten rohantam a talyigához, de már késő, a rabló alig tevő talyigájára a zsákot, maga is felült s irtóztató pufogással futásra kényszeríté lovát, — nyomukban por verődött fel s kevés pillanat mulva elfedé őket szemem elől.

Szegény kis Jucza sorsát minden pillanatom borzasztóbbnak festé — könyező szemekkel rohanék utánok, már csak reménytelenül. Nehány lépést szaladtam még, midőn hirtelen a talyiga a jobbra vezető ösvényre kanyarodott, s a kifáradott ló az irtóztató ütések daczára mindig halkabban haladt.

Hirtelen s mintegy ösztönszerűleg elhagyom az ösvényt s keresztül a rétnek veszem utam, hogy ezen, mig a talyiga kanyarodását végzendi, közelebb érjek hozzá. Megeröltetett futással csaknem elvesztve lélekzetem, de célomat

érem.
lettem
lovát

fegyv

erősen

ravas

talyig

hossz

min

tásna

bajod

len ;

nem t

párja

vissza

tüz v

végst

a nyu

A lég

czun

nyer

jár a

mert

érem. Alig húsz lépésnyire állottam a talyigához, midőn a kanyarodó uton mellett el akart haladni. Hallottam a békó csörgését, mivel a kis Jucza rablója lovát veré, hallottam ennek átkát, káromlását.

— Megállj zsvány! mert tüstént lelőlek — kiálték, vállamhoz illesztve fegyverem.

Fenyegetésem megértvén, mintegy óva magát a talyigába hanyatt fordult, erősen rángatva a gyeplőt.

Megmentlek szegény Jucza — gondolám — s a lóra szegzett fegyverem ravaszát megrántom; de sikertelenül, a töltetlen fegyver tüzet nem adott, s a talyiga ismét elcsörömpölt előttem; de alig haladt néhány ölnyire tőlem, a hosszú erőltetett futás, s a súlyos ütések alatt végkép kimerült ló összerogyott, mintegy paizsul magára rántván a talyigát, hogy több ütés ne érhesse.

Mint eszeveszett rohant le kocsijáról a zsvány, s tüskön bokron át futásnak eredt.

A kocsinhoz szaladtam. Hol vagy Jucza — kiálték — élsz-e? van-e bajod?

— Itt vagyok jó uram, bontsa ki a zsákot — rimánkodék a szerencsétlen; halálsápadt volt a szegény gyermek, midőn tömlőczéből kiszabadítám.

Az összerogyott ló véres habot turva fetrengett a talyiga előtt, s mintha nem törődne életével, lassan s ritkán tátong levegő után, mintegy siettetve párája elfogyását.

A kis Jucza erősen fogódzék vadásztáskám szijába, s a réten keresztül visszasiaténk célunkhoz.

A tisztán ragyogó nap már letűnt. Nyomában, mint mikor valahol nagy tűz van kigyuladóban, sűrű füstgomoly alaku felleg emelkedik, melly a nap végsugárától megvilágítva gyors röptében, mint fölvert sárga homok, borítja el a nyugoti láthatárt.

Meleg tikkasztó lég tolult a völgy ölébe, mellyen gyalogutunk vezetett. A léghuzam is a két oldali sziklákon ellankadva forró leheletkint ütődék arcunkhoz.

— Nem fáradtál el Jucza? kérdém előbbeni fürgeségét egészen visszanyert vezetőmtől.

— Oh nem uram! mindjárt ott leszünk, itt vagyunk már a kőhullásnál.

— Mi az a kőhullás? kérdém.

— Látja ott ama fehérlő sziklát, onnan hull a kő, mihelyt rosz ember jár alatta.

— Nem azért hull a kő kis bohó, mert rosz ember jár alatta, hanem azért, mert az idő vagy a vihar onnan lesöpri.

— Oh ne higye uram! Isten akaratából hull e szikla, néne is azt mondja;

lám én és néne mindig eljárunk alatta, s minket nem bánt, pedig sok embert zúzott már össze, azért nem jár más itt senki kívülünk.

Alig mentünk néhány lépést, iszonyu zuhanással rohant le felettünk egy lefejtett szikladarab, melly ütődő esésében hosszú félköröket képezve, s a völgy bokrai közt végre erőt veszve megállapodik.

Megrémülve a lehető veszélytől, visszatartóztatom vezetőmet.

Mint egy kis bőszült támadt rám. Mitől fél — ugymond — uram, a kő nem bánt engem, s önt sem fogja bántani, én tudom, csak jöjjön.

(Folytatása következik.)

FEHÉR VESSZŐ.

(TÖRTÉNETI NOVELLA.)

SZATHMÁRY KÁROLYTÓL.

II.

A mint az öreg úr eltávozott, egyszerre mindenkit fölvert kastélyában a tűzről pattant menyecske.

Legelőbb is Rajkyt, a várnagyot hívatta elő, s tudatva véle a netalán bekövetkező veszélyt, figyelemre intette.

Derék, tűzről pattant székely gyerek volt Rajky. Mikor semmi baj nem volt, nem lehetett vidámabb gyereket látni mint ő, de ha a dolog vastag végére került, tüzes fekete szemén, ránczolt homlokán mindenki látta, hogy nem lehet vele tréfára járni.

Mig Kata asszony egy szekeret drágasággal megrakva Földvárra indított, hogy majd ott elásatja, Rajky azt a 24 egerbegyi székelylegényt állította talpra, kik részint mint ispányok a gazdaságnál, részint mint fegyveres csatlósok s csatában az öreg úr kis banderiuma, folytonosan a várban szolgáltak. Kettőt közülök lóra ültetett s elnyargaltatta Küküllő felé, a többit oda állította egyforma közre a falakra, jókészületű két kézre való manganétával; a kanóczot készen, de eldugva kellett tartani.

A dobogót ugyis föl szokta huzatni éjszakára; most ez nem volt elég, hanem a kapuközt be is rakatta zabos zsákkal, hogy egy kutya sem jöhetett be rajta.

S ha még csak ennyiből állott volna. De Rajkynak régen fájt már a foga arra a hat szép fényes ágyura, hogy mi uton lehetne megpróbálni, — s ezt az időt e czélra teljesen alkalmasnak találta.

Ő maga még Bátorj István alatt megtanulta volt az ágyuval bánni, de hibázott a legénység. . . . Egyszerre azonban eszébe jutott, hogy hát az a tizenkét szegény diák, a kiket az öreg úr szünetidőre Gyulafehérvárról magához hozatott s az alsó udvarban tartott, csak heverjen? . . . Rögtön felhívatta őket s minden ágyúhoz oda állított kettőt. Nem csinált belőle nagy ceremóniát, hanem megmutatta, hogy kell betenni a golyót, reá verni s elsütni. A diákok nem mondták magoknak kétszer; egy félóra alatt készen volt a hevenyészett artilleria.

Kata
masan hord
bákban. Ha
Reá is
egész vár h
— K
bogóval har
Ekkor
— M
jöhettek.
— N
az ellenség
— H
— De
E tré
vát az utols
Sötét
valami feke
— J
A hat
konyhán le
A fek
gést lehet
— Na
kenyeret.
— La
azok a mi
A mi
bivalycsord
De a
száz muské
talan repül
— D
honnan a lö
De a
mikor az á
E köz
kott talál
tok, hogy k
a golyót, h
Egysz
— U
sergeinek il
— H
puskatüzzel
fejdelem en

Kata asszony, lehet hogy nem mind osztotta Rajky hadi gondolatait, de szorgalmasan hordatott holmit a pinczékbe, vermekbe, úgy hogy kevés féltő maradt a szobákban. Ha valamibe bele talált szólani, Rajky úr csak azt mondta, hogy bizza reá.

Reá is bizhatta, mert mire a kiküldött két huszár a kapu alá visszatért, már az egész vár hadi lábon állott.

— Közelednek — suttogták rémült hangon az érkezett futárok — csak le a dobogóval hamar!

Ekkor jutott Rajky eszébe, hogy a sok baj között kémeiről egészen elfeledkezett.

— Már barátim — kiálta nekik — hacsak repülni nem tudtok ide ugyan be nem jöhettek.

— Nem-e? — kiáltá a székely — de hát mit csináljunk, csak nem szegődünk az ellenséghez.

— Hát tudjátok mit? Mi felhuzunk titeket, ti pedig a lovaitokat.

— De már csak húzzanak fel várnagy uram lovastúl, mert én le nem szállok!

E tréfás szóváltás üzésére azonban nem sok idő volt. A két székely beadta lovát az utolsó házhoz s felmászott a lebocsátott kötélén.

Sötét éj volt; pár ölnél tovább nem láthatott határozottan az ember. Egyszerre valami fekete tömeg látszott a vár aljához közeledni.

— Jőnek — kiálta élénkén Rajky — tűzerek! vigyázva annak a feketeségnek!

A hat ágyu csaknem egyszerre sült el. A havasok vissza dörögték; a hátulsó konyhán leomlott a kémény s a láng lobbanása pár perezre világossá tette a tájat.

A fekete tömeg csakugyan megritkult, tovább öt pereznél állatias bögést és hörgést lehetett hallani.

— Na ennek beadunk — szólt az egyik kanóczos diák — ez sem eszik több kenyeret.

— Láncz teringettét! — kiálta Rajky a sötétbe meresztett szemekkel — hiszen azok a mi — bivalyaink — ó én ostoba, hozzatok ide egy fáklyát.

A mint a fáklyát a fokra kihozták, csakugyan meglátszott, hogy a fekete tömeg bivalycsorda, vagy hat darab szép állat ott feküdt elnyulva a földön.

De a mint vizsgálódnának, egyszerre mint egy villámlás föllángolt az aljból vagy száz muskéta lángja; a fáklyatartó leterült s Rajky esalmáját magával vitte egy szárnyatlan repülő állat.

— De már ezek rosszabbak a bivalyoknál — kiálta Rajky — tűzerek csak rajta honnan a lövés jött!

De a tűzerek nem hallottak semmit. Elfelejtette volt nekik megmondani, hogy mikor az ágyut elsütik lépjenek hátra, s egy időre megsüketült mindannyi.

E közben az apró fegyver járta; az efféle manganéta azonban persze nem szokott találni. Mire a tűzerek ágyuzáshoz fogtak, már annyira vár alá jöttek a darabontok, hogy kőnél egyébbe nem lehetett találni. A diákok nem is tették be többé a golyót, hanem fölkapták kétkézre s oda dobták a hol mozog.

Egyszerre azonban valami szónoklat hangzott föl a vár aljából.

— Ugyan atyafiak nem félnek kegyelmetek Isten embertől, a nagyságos fejedelem sergeinek illetén vesztére törni?

— Hát kigyelmetek nem szégyel nyugodalmas ember házára éjszakának idején puskatüzzel s minden emberölő szerszámmal törni. Én nem hiszem, hogy kigyelmetek fejedelem emberei, hanem valami zsványok — eb ura kurta! — felelt reá Rajky.

— Avagy nem kegyelmek kezdtek-e előbb is az öreg ágyuval? — kérde az előbbi hang a sötétből.

— Igaz, de mi a bivalyokra löttünk s mellyik decretumban van megírva, hogy az ember saját marháját millyen fegyverrel üsse agyon?

— Ne tréfáljon kegyelmed, mi a Gállfy uram elfogására jöttünk s bizony jobb leszén dolga, ha idején megadja magát, mint hogy lázadónak tekintessék!

Ez alku alatt egy decurio (tizedes, — a káplár szó még nem volt divatban) létrát támasztott a falhoz, s míg a többi elől foglalkozott, fölüti a fejét az egyik rovátka mellett.

— Fel vitézek — kiáltja — én már itt vagyok!

— Vagy biz az Ábrahám kebelében — szól az egyik muskétás székely a tusával jól oldalba taszítva — fogadsza, ehen az utraváló!

Rajky e közben beszédbe ereszkedett Kata asszonnyal. A tréfát megaléglette s attól félt, hogy a dacz csak ura sorsát fogja nehezíteni. Ez okból elhatározták, hogy a várat szép szerint föladják.

Rajky hát oda állott a falra s stentori hangon elkezdett szónokolni:

— A mi urunk Gállfy nincs itthon. Ha csakugyan a fejdelem ő nagysága embe-
rei vagytok; felhuzunk két hadnagyot s adják írásba, hogy nem kártékonykodtok; ekkor aztán viradóra mindent megnézhet kegyelmek; kezesül én is leküldök két em-
bert a javából.

Az egyesség csakugyan megtörtént. Virradóra bevonult vagy 300 kék darabont; fölkutattak, lepecsételtek, összeirtak mindent s jelentést tőnek róla a fejdelemnél Gyulafehérvárott.

Rajky pedig fölnyitotta a vár újból kötött chronicáját s a következőt írta nagy büszkén belé:

„Ez éjjelen, vala pedig sz. Jakab hava 24-dike, a vár keményen ostomolta-
tik vala: én ns bikszádi Rajky István azonban keményen oltalmaztam magamat mind
addig, míg nagyasszonyom parancsolatjából a várat föladni kénytelen valék. Az el-
lenség vesztesége volt egy decurio, egy ló és tíz ember; a mienk egy ember és hat
bivaly.“

* * *

A szegény öreg Gállfy kiment szép csendesen a várból s megsem állott a csom-
bordi szőlőig. Itt aztán megkötötte a Rárót egy barackzfához s a vele jött lovasle-
génynyel leoldatva egy pokróczot, reá hevert és nézett a sötétbe jobbra balra, hogy
valjon mit ad Isten? . . . A mint azonban meghallotta az ágyuzást, mindjárt gyani-
totta, hogy nem jól van a dolog: a mint lehetett olyan öreg testtel, fellökte magát a
Ráróra s azt nézte, merre van az út Felvincz felé. Utjában még mind hallotta a puska-
tüzet s mindig jobban vágta a taréjas sarkantyút Rárója oldalába.

Egyszer egy sötét völgybe értek, s az öreg ur épen leszállott, hogy lecsuszott
nyergét megigazítsa, ez megtörtévnén pedig, szép csendesen újra fel akart ülni, mi-
dön magával hozott oláh csatlósa megragadta hátul, úgy hogy ha meg nem tartja, ha-
nyat is esik.

— Mit gondolsz — kérde nem a legszolgaibb alázattal — valljon nem jól volna-e,
ha én ezt a te öreg fejedet szép esinosan lekanyaritanám, s elvinném a fejdelemhez?
Én azt hiszem, hogy adnának legalább is négy ökröt, s nemessé tennék még a mara-
dékomat is. . . .

Gálffy látta, hogy a ficsór nem tréfál, mert már kivonta kardját, s csak azt várta, hogy mit mond a kérdésre? Átlátta, hogy itt erővel nem boldogul; jobb lesz az észhez folyamodni.

— Ó te bolond — szólt jovialiter nevetve — no ugyan akkor tennél még egy haszontalan munkát! Épen azon gondolkoztam, hogy ezt a néhány aranyat, a mi nálam van, rád bizzam a Meszes aljáig, mert nekem nagyon nehéz, s úgy is ott van elásva a többi kincsem. Tudom, csak ijeszgetni akartál, mert hiszen hallhattad millyen kegyetlen ember a fejedelem, s a mennyi esze van, még jó sort veretne reád érte.

Nem tudni, az elásott kincsek, vagy az utolsó argumentumnak volt-e a ficsóra nagyobb hatása, elég, hogy mindjárt hüvelybe dugta a kardját, s miközben lovára felült, nevetve mondá:

— Ej — ej — persze, hogy azt akartam. Aztán nem is adott több hangot reggelig.

Az öreg ur minden baj nélkül jutott el a szilágyságig. Kolozsvárt sikerült neki hűséges vezetőjétől megszökni, s egyedül veszteni utat a hegyek felé. Következő estére épen Bajon nevű oláh falunak tartott, ott regnált neki valami Csukat Péter nevű ismerőse, — gondolta majd meghál nála.

Csukat Péter uram egész vidéken híres volt fősვნყყყყყ. Egész kuriáját tölgyfa berena vette körül, s annak a teteje is úgy meg volt cifrázva kiálló vasszeggekkel, hogy ha az a tizenkét komondor, mellyeket udvarában tartott, le nem huzta volna is, oda ugyan be nem mehetett volna, egyébb a madárnál. Magános ember volt Csukat Péter uram, nem is tartott többet egy eselédnél, de azért az öreg Gálffyt legalább tetszőleg, szívesen fogadta. Ki akarta a kaput is nyittatni, de a lakat bezáródott volt, s így a Ráró is csak ott ment be, a hol a gazdája t. i. az utcaajtón.

Persze az első kérdés is az volt, hogy mi „okozta ezt a véletlen szerencsét?“ s az öreg ur nem sokat himezett hámozott, hanem elbeszélte a dolgot úgy a mint van. Ez a Csukat Péter egykor az öreg ur ispánya volt; nála gazdagodott meg, neki köszönhette minden szerencsáját. Gondolta az öreg ur: hogy talán csak nem mondja meg senkinek.

Nem is mondta Csukat uram senkinek, hanem megvendégelte az öreg urat, a mint illik, lefektette szép dunnás nyoszolyába, a mint illik; de alig hogy elaludt, reá kulcsolta az ajtót, — a mint nem illett, s még azon éjjel jelentést küldött a fejedelemnek Gyula-Fehérvárra, hogy ő elfogta Gálffyt, s a teendőre nézve parancsait várja.

Ez esemény híre azonban hamarabb eljutott Somlyóra a fejedelem nagybátyja, Báthory Istvánhoz, ki rögtön a fogoly után küldött, hogy rögtön hozzák Somlyóra Csukat Péter urammal együtt.

Báthory István saját palotájába hozatta az öreg Gálffyt, s ellátta mindennel, egy kérés levelet irván mellette öcséséhez, hogy ő ugyan fogva tartja Gálffyt, de sokkal ártatlanabbnak hiszi, mintsem valami büntetésre méltónak találja.

A válasz hamar megjött, s nem állott egyébből, mint egy nyílt parancsból, hogy a fogoly haladéktalanul Nagyváradra szállíttassék, hol a várparancsnok, Bocskay István, veendi gondja alá. Bocskaynak pedig az a rendelete jött, hogy a fogolyra mint életére vigyázzon, s legmélyebb börtönébe tétesse.

Több hónapon át kellett itt a jó öregnek szenvedni; Báthory István, Bocskay s az ország rendei hiába kértek érte; Kata asszony sirt, rimánkodott: nem ért semmit, sőt kegyelem helyett parancs érkezett, hogy a foglyot erős őrizet mellett küldjék

Husztra Kornis Gáspárhoz, hol mihelyest megérkezett, nehéz vasba verték, s bezárták egy sötét nedves börtönbe, a vár fenekébe.

Itt ült az öreg ur jó ideig, elhagyta jókedve, egészsége, vidámsága: de az emberek nem hagyták el, sok barátja volt az egész országban, s ezek között a leghatalmasabb, Kendy Ferencz, arra is módot nyújtott neki, hogy egy esdő levelet nyujthasson be a fejedelemhez.

Közöljük e levelet, a mint irva volt szóról szóra, hogy világot derítsen a szegény öregnek, mind helyzetére, mind ártatlansága- és összetört lelki állapotára.

„Természet ösztönéből legjobb, legkegyelmesebb Fejedelem, legkedvesebb Uram!

A mindenható Istent esdekelve kérem nagysád élete megtartása és birodalma nevelésére. Mint szegény és sokszorosán sujtott rab, földre borult arczczal nyujtom nagyságod eleibe siralmas, alázatos és fájdalommal teljes könyörgésemet, — emlékezzék meg esdeklem, csaknem bölcsőjénél kezdődő leghűségesebb szolgálataimról. Főként pedig mi mindezeknél több, vegye tekintetbe nagyságod a mindenható Isten igazságát, melly nagyságodat a hatalom ezen pólczára emelte; könyörüljön rajtam, könyörüljön kérem, az aggság által erejében és egészségében különben is megtörtén. Ne fordítsa hatalmát az én ártatlan vérem kiontására, ki már a nélkül is eléggé sújtoltatva vagyok. Ne engedje, hogy az én minden vétektől ment vérem Nagyságod fejére kiáltson, s Nagyságod méltósága és tekintélye ártatlan vérem által bepiszkoltsék. Tegye inkább azt, hogy kegyessége egész világon elterjedjen, és annak könyörülete világ szerte magasztaltassék.

Mellyet ha megnyerek, a magasságos Istent szüntelen fogom kérni, hogy Nagyságodnak nemcsak egészségét, szerencsáját és méltóságát épségben megtartsa, hanem dicsőséges áldásaival mindenkoron elhalmozza.

Nagyságodnak

legalázatosabb és leggyászosabb rabszolgája:

Gálffy János.

E kérelem el is jutott a fejedelemhez, s az öreg Gálffy — bármit beszéljen is a történet különben Zsigmond kegyetlenségéről — meg lett volna mentve, ha az udvarnál egy olly nagy befolyású és a körülményeket olly ravaszul felhasználni tudó ellensége nem lett volna, mint Bodony tanácsúr.

Bodony, mintegy harminczhat éves középtermetű s máskülönben istenes arczu ember vala. Reá beszélő tehetsége olly nagy volt, hogy az egész országban közmondássá vált: „ha valamit nyerni akarsz, keresd föl Bodonyt.“ Megfoghatatlan játéka a természetnek! ez ember arca annyi jámborságot és szent meggyőződést fejezett ki: azok a kék szemek olly jóságosan mosolyogtak, az arczél olly nemes, a homlok olly vidám s az ajak olly gyermekes kifejezésű volt, hogy ezer embertől halálos vétekről vádoltatva, nem birták volna őt elítélni. Csak ovtalan pillanatokban jelenkezett a szemvégeken egypár vonás, a szemöldök közt pár baljóslatu ráncz s a szemekben valami vad tűz, melly tanúságot tön arról, hogy e kebelben harcz van s a diadal az ördögé.

Illyen ember volt Gálffy leghalálosabb ellensége. Miért volt pedig ellensége? akkoriban tudta minden ember. Bodony uram mélyebben nézett volt a Toroczky Kata szemébe, hogysem fájdalom nélkül tudott volna visszavonulni akkor, midőn meghallotta, hogy elüle, csekély vagyonu ember elől Katalint, az özvegy vén Gálffy kezével, szívével és hozományával együtt elkapta. Közel lakván s járatos levén a házhoz, próbálni kezdett a szép menyecskének udvarolni, de a szerencsétlen szerel-

mesek legirtózatossabb fatuma hamar tudtára adá, hogy a szép menyecske testtel lélekkel férjén csüng. Most tehát szerelem, boszú, birtokvágy egykézre dolgoztak azon terv kivitelére, melyet olly visszafojtott lángszenvedélyü embernél, mint Bodony, ezen szenvedélyek egyike is elég lett volna megérlelni, kivinni.

Czéljára távoli, de hatalmas eszközökkel élt. Legelőbb is a büszke Bold szívét hálózta körül. Boldizsár már tudta, hogy a szerencsétlen öreg, Zsigmond kegyvesztési féltében éppen mint Gyulai Pál halálára szavazott volt; most még csak gazdag háztartását, itt ott Bold ellen elrejtegetett szavait kellett élénk emlékezetben tartania, hogy a szenvedélyes fejedelmi testvér Zsigmondtól Gálffy vérért követelje.

III.

Egy napon, nem sokkal a Gálffy esdeklő levele megérkezése után, Báthory Bold egy levelet küldött át Zsigmondnak, melyben kéreti, hogy mint igaz testvér, az ő gyilkosain álljon boszút s valahára adja ki már az annyiszor sürgetett vészitéletet Gálffy iránt is.

A fejedelem, mint mindenkor ha kihallgatásra készült, vörös bársony palástot viselt kivarva arany cserlevelekkel, ugyanollyan volt kalpagja is gazdag rubinos forgóval; a drága carbunkulusok majd elvették az ember szeme fényét rajta. Még ekkor nem viselte nyakán a keményített németes fodrozatot s sötét szakálla egészen meg volt hagyva, nem mint később oppelni herczeg korában.

Ugy látszik jó kedve van, újjai közt, mint egy gyermek, fehér vesszőcskét forgat s úgy jár le s fel a kék teremben, melly kedvenczebb tartózkodási helye vala. Arca egészen vidám s szépnek mondható, a nagy sötét haj vállait borítja, gúnyos felső ajkát elborítja a fényes bajusz, s a baljóslatu homlokránczokra ez úttal árnyékot vet a kalpag tigris prémje. Deli termetét s ezüstvirágos fehér kamuka atilláját a helyett hogy elfödne, még kitünteti a vörös bársony palást, melly nyakán két gyémánt szemü orozslánfüvel összefogva, hosszan nyulik utána a földön.

— Jó reggelt Bodony — kiálta az érkező elé — mi jót hoz kegyelmed?

Bodony mélyen meghajtá magát s a hozott levelet mély alázat kifejezésével átnyujtván, mondá:

— Bold úr ő nagysága üdvözli nagyságodat s izeni általam, hogy ha a számára rendelt mai ünnepélyt kedvesse akarja tenni, teljesítse a bent foglalt kérelmet nagyságod.

Zsigmond sötétlő arcczal futá át a sorokat, s aztán a levelet egy asztalra dobva hevesen járt le s fel az eredményt váró tanácsúr előtt.

— Ma csak mulatni akartam — mondá kedvetlenül — s az emberölés nem nagy mulatság. Tudod-e mi van a levélben?

— Tudom nagyságos uram — mondá Bodony — a kérést jogosnak tartom, s azt hiszem, hogy hasonló körülmények között nagyságod is hasonlólag cselekednék.

— Jogos — jogos — mondá boszusan Zsigmond — nektek könnyü azt beszélni; kellene csak nektek számolni róla Isten és világ előtt! Jogos... te nem ismered az akkori körülményeket: ez a szegény ember irántami hűségéből tette azt, s tudod-e, hogy csaknem csecsemő korom óta ez az ember karján hordozott, nevelt a mi jó van bennem mind tőle tanultam.

— Persze — mondá a tanácsúr — ha Bold úr is mindezt így megtanulná fontolni, de a mennyire lelkire vette a dolgot, még megteszi, hogy idehagyja az udvart s hogy mi következne ebből? . . . Tudhatja nagyságod.

Zsigmond mind indulatosabban járt alá és fel, egyszerre azonban hirtelen megállott Bodony előtt.

— No — kiálta — mármost szólj mit csináljak? Ne félj egy félóra mulva itt lesz feleség, gyermek, majd belé fogódznak ruhámba, térdeimbe, aztán mondj nekik a mit tudsz!

— Az ország sorsa mindenek előtt — mondá a tanácsúr nagy áhítatosan — csak azt tekintse nagyságod, az asszonyt pedig nem kell bebocsátani.

Báthory Zsigmond oda lépett nagyindulatosan egy íróasztalhoz s egy darab pergamenre hirtelen ráírta a nevét.

— Nesztek, süssétek meg, irjatok fölébe a mi tetszik, de nekem meg ne mustassátok, se hozzám ne bocsássatok senkit, elé ne hozzátok többé nekem ez ügyet!

Ezzel odahagyta a termet s a tanácsurat, hangosan bevágva maga után az ajtót.

Bodony egy parancsot irt Szabó Balázsnak, a huszti alkapitánynak a fejdelem nevében, hogy a mint e sorokat kapja, Gálffy azonnal lefejeztesse. Aztán mosolyogva hagyta el a termet.

(Vége köv.)

BUDAPESTI HIREK.

⊙ Kedden, 6 es. k. apostoli felsége névünnep-napján, a nemzeti színházban teljes kivilágítás mellett adatott elő a Sevillai borbély nagyszámu közönség előtt.

△ A nemzeti színházi személyzet hátralevő fizetése folyó hó 4-kén teljesen kifizettetett. . . . Reméljük, miszerint tisztelt laptársaink e hírt ép oly örömmel közlendik, mint siettek közzé tenni a színház legközelebb keresztül élt viszontagságos körülményeit is. Nekünk meg kell értenünk egymást, ha azt nem akarjuk, hogy ingerült vitákkal saját indulatainknak téve eleget, a közügynek ártsunk. Ha a tisztelt közönség bizalmát és előszeretetét oly mértékben fogja éreztetni a színházzal, minőt több hetek óta tanusit, ha a színház tisztelt tagjai mindent, mi valóban gazdag tehetségeiktől kitelik, elkövetnek, hogy ez előszeretetet megszilárdítsák, ha tisztelt laptársaink ép oly buzgalmat fejtenek ki a nemzeti színház haladását a nyilvánossággal megismertetni, minőt annak hátrányai meglelésében tanusítottak, s ha elvégre a tisztelt igazgatóság *) továbbra is figyelmébe veszi mindazt, a mit a közönség, színháztagok és napi sajtó egyhangulag ajánlanak, akkor lehetetlen intézetünknek örvendetes előmenetelén kétségbeesnünk. Ez alkalommal helyesnek látjuk némelly fogalmakat, mik itt a nyilvánosság elé szivárogtak az eredeti kutfők szerint helyre igazítani. Okot ad erre nagyon tisztelt Császár Ferencz urnak legközelebb közzé tett levele, mellynek számos igen elmés soraiból eme fogalmat láttuk előtündökölni: hogy a nemzeti színházban csak az operára van főfigyelem, és a dráma mellőztetik; és hogy az elmúlt évben a nemzeti színház művészi belbecsében nem emelkedett. Elmondjuk egyszerüen, mi történt ez elmúlt évben a dráma emelésére? . . . Szerződtettek új tagok, kikről mind a lapok, mind a közönség ítélete a legbiztosabb elismerés az igazgatóságra nézve. Ezek között az idősb Lendvay, ki tavaly nem volt tagja színházunk-

*) E^zczikk természetesen nem a szerkesztőség tollából folyik.

nak. Nem kérdezzük, hogy tisztelt barátunk Császár Ferencz talál-e jó acquisitiót e jeles e páratlan művész megszerzésében? A jelen igazgatóság szerződöté az ifjabb Lendvayt, ki hogy nincs itt, arról nem tehet. A jobb szerzemények közé tartozik Feleki, a ki szinte ez elmúlt színházi év alatt hivatott meg szinpadunkra. Több már itt levő széptehetségnek újabb, téresebb hatáskör nyitattott; ezt tisztelt barátunk Császár Ferencz ur saját lapjából is megolvashatja, ha Szigety, Hegedüs, Bulyovszkyné felőli saját ítéleteit recapitulálja; a többi megállapodott művészek is mindig erejük és művészetük hatalmához képest voltak foglalatoskodtatva. Ez állításainkat tisztelt barátunk Császár Ferencz ur úgy hisszük, minden kételkedés nélkül alá fogja írni. Továbbá gondja volt az igazgatóságnak minden legujabb drámai művet, mely külföldi szinpadokon sikert aratott, rögtön lefordíttatni, előadatni. Műfordításokról gondoskodott a halhatatlan Shakespeare, Moliere műveiből. Hogy eredeti drámairodalmunk kevesebb sikert mutatott, mint öt év előtt, annak főoka Czakó sirjában rejlik, újabbkori írónk nagyrésze pedig Isten tudja miért, még csak kísérleteket sem igen tesznek e mezőn, a mi elég sajnós. Ime maga tisztelt barátunk Császár Ferencz ur is egészen visszavonta magát a drámairástól, mellyet pedig, mint tudjuk, egy időben igen nagy hatással kezdett meg. Ha eredeti drámairodalmunk pang, e bűnnek sulya az ő vállaira is nehezedik. Azontul a halhatatlan néger művész Ira Aldridget is a jelen igazgatóság ismerteté meg közönségünkkel. És hogy mind ez a dráma emelésére történt, ez állításunkat bizonyosan tudjuk, hogy tisztelt barátunk Császár Ferencz ur föltétlenül alá fogja írni. De aláírta a tisztelt közönség is; mert szerencsénk levén a színház napijövedelmeinek hiteles jegyzőkönyvét megtekinthetni, abból ezen érdekes adatot vontuk ki, miszerint:

1852 májustól 1853 májusig a nemzeti színház napi-

jövedelmei tettek 71,859 ft 26 kr p. p.

Ebből az opera jövedelme volt 40,285 „ 10 „ „

A balleté 2,228 „ 6 „ „

A drámáé 29,047 „ 31 „ „

Tehát úgy áll a dráma jövedelme az operához, mint 3 : 4.

Tehát nem mostoha testvér a dráma az opera mellett; tehát nem ingyen kenyereket eszik a dráma; — tehát nincs elhanyagolva a dráma sem igazgatóság, sem közönség részéről, hanem a ti napi rovataitok beszélnek tele a közönség füleit, hogy drámákat üres házak előtt adunk. Már pedig üres házakból nem szednénk össze 29,000 pftot; ez pedig, akár írja alá tisztelt barátunk, akár nem, tény. A dráma hozta $\frac{3}{7}$ -ét s az opera $\frac{4}{7}$ -ét a színházi napijövedelemnek. Ez a legerősebb plebiscitum, a mit kívánni lehet.

Miután Császár Ferencz (igen tisztelt barátunk) azt mondá ki, hogy a nemzeti színház művészi állása a dráma elhanyagolása miatt súlyed; ezt számokkal, tényekkel, személyekkel és tanúkkal megegyezve, reméljük, miszerint igen tisztelt barátunk nem késend visszavonni azon igen meggondolatlan s hihetőleg csak egy szójáték kedvéért történt kifejezését, miszerint a jelen igazgatóság „bizonyosan számitásból sülyeszi mind mélyebbre a reá bizott ügyet; ha valaki tisztelt barátunk Császár Ferencz úrról írná azt, hogy „számitásból buktat meg egy nemzeti ügyet,“ ne lenne bár e nemzeti ügy csekélyebb, mint saját lapjának ügye, mi hazudságnak fognánk azt nevezni, mert olly gonosz jellemet nem ismerünk a két hazában, ki nemzetének „számitásból“ akarjon ártani.

* * * Lapjaink közelebbi számaiban Jókai Mór egy történeti regénycyclust fog bemutatni, mellynek czime: A balkáni harc. A történet historiai alapjai és jellegei, az 182%-ben történt orosz-török harcok egész az adrinápolyi békéig.

* * * Kern Leo, ismert zeneszerző hazánkfia e napokban „Benvenuto Cellini” című nagy operáját nyújtá be az operabíráló választmánynak, melly dícséretes előnyei ajánlatában a választmány által előadásra elfogadtattott. Az elfogadó határozat tudatván a fiatal szép tehetségű zeneszerzővel, ő az egész költséges partitúrát az igazgatóságnak volt szives ajándékozni, e mellett fentartá magának, hogy a leendő előadások jövedelméből őt illető szerzői részdíjat a nemzeti színháznak általa megnevezendő szükségleteire fordíthassa. A nemzeti színház igazgatósága nem késend e nemeseblű ajándék és ajánlat feletti elismerését a tisztelt zeneköltő iránt a maga organumai útján nyilvánítani; mi addig is megragadjuk az alkalmat e szives és megtisztelő ténynt nyilvánossá téve, ebben is intézetünk jobb jövődjéje iránti reményének egy szálát ragadhatni meg.

* * * Hasselth-Barthnó asszonyság jövő januar elsejével hagyja el színházunkat. Nem szükség tisztelt barátainkat arra figyelmeztetni, miszerint keresztyéni és lovagias kötelességet visznek végbe, ha e néhány rövid hónapot háborítlanul engedik eltelni a tisztelt művésznőre nézve.

* * * Cs. F. úr még több primadonnák elbocsáttatását követeli a nemzeti színház operájától. Kérjük nevezzen meg csak egyet. Két első énekesnő marad: Lesniewska és Kaiserné, és egy második énekesnő; tessék parancsolni, közülök ki menjen el?

* * * Hegedűs úr, nemzeti színházunk tagja e napokban lelép a színpadról s ezentul csak egy múzsához leend hű: a költészethez, szellemerejét egészen a dráma-irodalomnak szentelve. Így reméljük a mit egyfelől vesztettünk, másfelől visszanyerjük benne.

* * * Lendvay úr e napokban fog nemzeti színházunkra ujjal fellépni; megnyugtatósul több lapoknak, mellyek interpellatiokat intéztek a Délibáb miniszteriumához az iránt, mi és ki oka annak, hogy ez ideig fel nem lépett? nyilvánítjuk, miszerint annak sem az igazgatóság, sem a művész akarata, hanem ez utóbbi egészségi állapota állt ellent, melly mindnyájunk öröme jóra fordulván, ezentul ha nem is mindennapi élvezet, de annál becsesebb művészi ünnepnapokat fogunk általa élvezhetni.

* * * Pester Post. ddo: Freitag 7. Sbris 1853. pag. 911. Miért nem tanulja Tipka k. a. a Báléjben az apródot, Zsidónőben a hercegnőt, Profétában Berthát? tudomásul vétetett s felsőbb helyre tekintetbe vétel végett benyújtott. A válasz folyamodóval annak idejében közöltetni fog.

> Irodalmunk terén minden hazafinak öröme, mindinkább fejlődő munkásságot tapasztalunk, új tehetségek merülnek fel s a multból annyira kedves dalnokaink újra megszólamlanak, mi azon kilátással kecsegtet bennünk, hogy a jövő télen fog tán megkezdődni irodalmunk új tavasza. Czuczor Gergely ünnepelt népköltőnk költeményeit kiadni szándokolva, jelenleg azok összegyűjtésével foglalkozik; Vörösmarti ernyedetlen buzgalommal folytatja Shakespeare magyarra fordítását, Lear királyt már rég elvégezvén most a Henrikek és Richardokon dolgozik; sajtó alatt van 11 eredeti regény, a nesze semmi fogd meg jól e napokban már meg is látja a világot; Helfy Ignác világtörténete zsebben már sajtó alá adatott, melly műre előre is figyelmeztetjük a közönséget; a Kertbenitől fordított „Album 100 ungarischer Dichter” még e hóban megjelend Dresdában;

Stier, wittenbergi tanár Zrinyi hőskölteményt fordítá le nagy sikerrel németre; Dudumi úr Tóth Kálmán több dalait németre fogja fordítani; Simonffy Kálmán, ki legközelebb Tóth Kálmán néhány dalára zenét irt meglehetősen sikerrel, ezt szándékozik tenni minden nevezetesebb magyar dallal — ajánlanánk neki, hogy a régiebbekről se feledkeznek meg és hogy választásában a legnagyobb figyelem és ovattossággal járna el; megjelent csinos kiadásban Podmaniczki Frigyes regénye, a Fekete domino, ára 2 pft. — figyelmeztetjük a közönséget, hogy e mű nem előfizetés után jött világra.

* * Figyelmeztetjük tisztelt olvasó közönségünket, Miszerint Macaulay világhírű Angolország történetének classicus fordítása Csengery Antaltól már teljesen megjelent. Historiai irodalmunk e műnél sem becsesebbet, sem élvezetgazdagabbat nem mutathat fel. Az egész mint egy gyönyörű regény, mellyben minden való. A nyolczfüzetes mű előfizetési ára csak 5 pft. Irodalmunkban csakugyan páratlan olcsóság.

> Jövendőlés. Ez ősz folytán sok szerelmi viszony fog megkezdetni — a fák már elkezdték a levelezést a földdel. A jövő farsangon sok remény megy azon füstbe, mellytől nem szednek füstpénzt. Szerencsések a hajadonok, mert ők folytonosan azon szép reményben élnek, hogy férjhez fognak menni; legszerencsésebbek pedig a rövidlátók, mert ők bizonyosan jó és boldog férjek leendenek. Még ez ősz folytán nagy polemia fog kiütni bizonyos lapok közt, melly miatt azonban egyiknek sem fognak előfizetői megszorodni. A jövő télen hó kevés esik, mindazáltal lesz mindenkinek mit seperni háza előtt, mert baj lesz, több mint kellene. Mi pedig a jövő tavaszt illeti, az minden eddig elmúltaknál dúsabb növényzetű leend, a fűzfák egy helyett tiz levelet hoznak, mindeniken egy egy vesssel — miből aztán azt is könnyű kitalálni, hogy a Duna kiáradand.

> A központi műegylet e napokban állapítá meg melly képeket veend meg kisorsolásra, köztük van Markó Károlynak a mult kiállításban volt festménye.

> Művészeletünk egy újabb lendületnek néz eléje: Markó Károly hazánk-fia lakását Appegiből, Olaszhonban, még e tél folytán hazánkba teendi át.

> Gr. Hunyadi László e napokban megszemlélvén az állandó képtárlatot, 4 darabot azonnal kiválasztott megvásárlás végett, melly tény művészeinknek csak buzdításul szolgálhat.

> A terménykiállítás a muzeumban e hó 20-án nyitattik meg és 18-ig még fogadtatnak el beküldések.

> Budán csakugyan komolyan veszik azon hirt, melly szerint a bombatéren még ez ősz folytán egy sétány építéséhez fognának. Ugyanott a vizivárosból felvezető fedett utat, melly még középkori maradvány, jövő tavaszra széthányják és helyére fasort ültetnek.

BÉCSI SÉTÁK.

II.

October 5.

Tegnap Császár ő Felsege nevenapjának tiszteletére a várszínházban Schiller „Wallenstein táborá” drámája mellett még két új vigjáték is került színre.

Az egyiknek czime „Öregségben“, írta Bauernfeld; a másik „Nem akarja másképen“ Meisznertől.

Ez utóbbiról nem igen sokat mondhatunk, hacsak annyit nem, hogy a közep-szerűsége is valamivel alább áll. Annál többet mondhatunk Bauernfeld darbjáról. Alig ismerek vigjátékot, melly legnagyobb egyszerűsége mellett is annyira tudná a hall-gató figyelmét lebilincselni, mint B. ez egy felvonásos darabkája. A világ-irodalom jelen kísérteties borzalmakkal teli termékei közepett, jól esik már egyszer olly drá-mát is látni, melly rémséges szörnyetegek helyett a szív csendes, de igaz költészetén alapul. Az egész mese körülbelül következőből áll:

Két ifjúkori barát valami harmincz évig távol él egymástól. Az egyik meghá-zasodik, családi körében közönséges, de becsületes polgáréletet folytat, míg a másik a fél világot megjárta, tele szívja magát élvezetekkel és fővárosi örömekkel. Mint világfi végre visszatér, és a véletlen csakhamar egykori barátja házába viszi. Ter-mészetes, hogy a nyárspolgári modor, melly itten uralkodik, őt visszahökkeníti, és minden perczen alkalmat nyújt neki gúnyra és nevetésre. Párhuzamot von maga és barátja között, összehasonlitja a két különböző életirányt, mellyen ő és barátja meg-indult, és asztal fölött olly eleven szinekkel festi utazásai gyönyöreit, dús tapasztalá-sait, hogy a házi ur elragadtatva fájdalommal pillant vissza önmagába, látván, hogy ő barátja előtt mennyivel hátrább maradt. Ez érzés nőttön nő, és a barát élesztése által azon határozata alakul, hogy ő is főlhágy ezennel a nyárspolgári élettel, és neki megy a nagyvilágnak. Ennek hallattára neje elrémül, a legszivrehatóbb szavakkal festi a barát előtt azon gyönyöröket, miket a csendes családi élet nyújt, és miktől ő most megfosztatik, és ismét azon borzasztó fájdalmakat, mik jövődjét eltöltendik, ha férje tőle megvál, de férje javára kész mindenről lemondani. A világfi, ki e közönséges polgárnőben ennyi érzést, ennyi szeretetet távolról sem sejtett, ennek ihletett beszéde által egészen meglepetik, átgondolja röviden a maga egész életét, összehasonlitja most elméjében a maga elhagyatottságának képét azzal, mellyet e nő most elébe raj-zolt, s irigylendőbbnek találja barátját egyszerű házi életében, mint magát, ki a nagy, de rideg világnak apátlan fia. A határozat megváltozik, a családapá nem megy világ-nak, de a világfi örömmel leszáll a családi élet fénytelen, de boldogító körébe.

Ez az egész. De bármilly egyszerűnek látszassék is, az érdekes párbeszéddek, miknek B. olly hatalmas ura, e darabkát, mellyet a szerző szerényen s jellemzőn „családi jelenet“-nek nevez, a leggyönyörűbb vigjátékok egyikévé bélyegzik. Bár mit mondjanak is a mi kopasz kritikusaink, e darab feljogosít bennünket B.-től nem csak jót, de még igen sok jelest is várni. A közönség elismerő tetszéssel fogadta.

A karinthal színház Ander ujbóli fölléptével „Marthában“ tökéletes ünne-pélyt ült. Csak azoknak, kik a pesti nemzeti színházban Aldridge fogadtatását látták, lehet illő fogalmuk azon lelkesedésről és igazi örömről, melylyel a bécsi kö-zönség betegségéből felüdült ünnepelt művészt fogadta. Szünni nem akaró viváto-zás és virághullás örömkönyekre fakaszták a lelkében meghatott dalnokot. Az első jelenetben hangja érezhetőleg reszketett, de pár percz mulva visszanyeré előbbeni ruganyosságát, és a szakértők örömmel látták, hogy Ander hangja kedvességéből sem-mit sem veszített *).

*) Eszmetársulatnál fogva jónak látjuk megemlíteni, miszerint nekünk is van egy nagy mű-vészünk, ki szinte betegségéből felüdülte után e hó 15-kén fog először ismét szinpa-dunkra lépni, reméljük hogy pesti közönségünk, melly lelkesedésével nem szokott fukar lenni, ezt a „valódi“ művészet- és a minmagunkétól sem vonja meg. Szerk.

Wagner Johanna k. a. a berlini udvar dalszínház tagja jelenleg Donizetti „La favorite“ „Leonoré“-vé átkeresztelt operájában fényes tetszést arat közönségünk előtt.

A wieneni színházban az „Alpépita“ ma éppen félszázados előadását ünnepli. Az igazipépita pedig tegnap lépett föl legutólszor. H.

VIDÉKI SZEMLE.

Kecskemét, oct. 3-án.

A napokban lefolyt vásári alkalomra Thalia vándorai Nagy-Kőrösről átrándultak. Négy előadást rendezének ez alkalommal, melyeket egyedül a Bulyovszkyné föllépése tett élvezhetővé. Kétszeri társasága tagadhatlanul bir egy két használható egyénnel, de a nagy rész valóságos

„Női harcz“, „Szép molnárné“, „Tamás bátya“, „Tiszaháti libácska“ és „Horace munkái“-ban lépett föl a vendégművész. A közönség mindannyiszor szünni nem akaró zajos tapsokkal üdvözölte, számtalanszor kihivta s többnyire koszoruk és bouquetekkel halmozá el. S valóban átgondolt, művészi játéka meg is érdemelte e részvétet. Örömmel győződénk meg, hogy fiatal évei daczára nem tartozik azon reményteljes ifjak sorába, kik csak biztatnak, de többnyire megcsalnak. Már is kész művész, ki természettől nyert tehetségeit a jobb irányban igyekszik fejteni. Játékában semmi hamis szavalat, költött érzelem — ezek helyett mindenütt hűség, igazság és bensőség ömlik el azon. Mint tudjuk ez első kirándulása vidékre vendégszereplésekre, s mint előre is látható volt, diadal és koszorugazdagon tért haza. Utolsó előadása jutalomjátéka is volt, melly alkalommal egy ismertebb költőnk tollából folyt versekkel üdvözöltetett.

Kassa, oct. 5.

Nagy művészvendégünk Ira Aldridge sept. 21-kén a „Velencei kalmárban“ mint Schylok természetű, legkisebb árnyéklatban sem mesterkéltemek játékaival lelkes éljenzésekre és számtalan kihívásokra ragadá el a nagyszámu közönséget. A „Lakat“ című bohózatban pedig, mint Mungó utánozhatatlan kedélyes játékaival ritka dús élvezetet szerzett a magát színházban nem képzelte nézőknek, koszoruk és virágbokrétták minden oldalról dobattak a valóban, tulzás nélkül mondva, a világ élő első színművészenek. Jánosfiné (Porcia) kivált az ítélő törvényszék előtti jelenetben a nagy művész oldala mellett is tapsokat nyerve kitünőleg működött. Zöldi (Antonio) és Komáromi Alajos (Bassanio) látható iparral játszottak. — 22. „Othello“ remekül a nagy művész, iparral és jelesen a többi működő tagok részéről ismételtetett, különösen Simonyi (Branbatio) igen helyes játékaival meglepett. — Az igazgatóságának sikerült a közönség osztatlan tetszését és köztisztelét kiérdemelt nagy színművészt még két vendégszerepre megnyerni. Ira Aldridge sept. 24. mint Macbeth, minden jeleneteiben hatalmas elragadó játékaival kitünt, és mint mindig úgy ma is koszorukkal és virágbokréttákkal elhalmoztatott. Jánosfiné (Lady Macbeth) a nagyravágó ravasz, végre kétségbeeső nőt kitünőleg adá, és valóban művészi játékaival kivált a tragika szakmában jeles tehetségeit szép jövődöt ígérve bizonyítá. E csupán tiszta szenvedélyből a színészi pályára lépett, a hazában ismert színésznőről maga ünnepeztetett művész vendégünk is igen dicsérőleg ismételve nyilatkozott. — 24. Ira Aldridge egy

drámai emlékekben mint Othello, Shylok, Macbeth és Mungó kitünőbb egyes jelene-
teiben végbucsut vett az őt soha el nem feledő közönségtől. Nézők az utolsó két elő-
adásakor már mérsékelt számmal voltak, minnek egyedüli oka az igazgatóságnak sem-
mikép nem helyeselhető tapintatlansága volt, mert a bementi magas árakat ez alkalmal-
lalommal minden esetre le kellett volna szállítani. Omne nimium. — Sept. 26. mű-
vész vendégünk a drámai társulattal Eperjesre átment két vendégszerepre, és mint
hallani, fogadtatása ott is kitünő volt, s a színház mind a két előadásakor tömve volt.
— 29. Kassára visszajövén, Ira Aldridge innen folyó hó 2-kán délelőtt az itteni köz-
zönség becsülését és tiszteletét magával vivé Pestre, onnan pedig Bécsen keresztül
Londonba visszautazott *). Sept. 27-kén „Lucia“ daljáték 2-szor kevés néző előtt
sokkal gyengébben mint 1-ször adatott. — 29. „Don Pasquale“ Donizetti daljátéka
számos nézők előtt nagy tetszést nyerve adatott. Toperczerné (Norina), Filipovics
(Malatesta) és Mezei (Don Pasquale) valóban igen kitünők voltak. October 1-én disz-
előadás volt, főherceg Albrecht ő fensége, Magyarország hadi és polgári kormányzó
tiszteletére, ki tegnap este 3 negyed kilenczre ide megérkezni méltóztatott. „Martha“
daljáték 3 szor adatott; a színház tömve és a főherceg ő fensége a színházban meg-
jelenésekor lelkes éljenekkel fogadtatott. — 2. „Viola“ Szigeti népszinműve szakadozva és zavarosan adatott, mind a mellett Komáromi Alajos (Viola) és Zöldi (Peti
czigány) helyes játékuért a 4- és 5-dik felvonás után előtapsoltattak. Filipovicsné
(Violáné) és Boer (Nyuzó) is dicséretet érdemlőleg működtek, Szabó (czimbalmos czi-
gány) pedig igen eredeti játékaért zajosan előtapsoltatott. Nézők szép számmal. —
4. Ó cs. kir. ap. felsége névünnepléseül e színház fényes kivilágítása mellett közki-
vánatra „Don Pasquale“ daljáték számos közönség előtt köztetszést nyerve ismételte-
tett. Toperczerné, Filipovics és Mezei ismét zajos tapsokban és kihívásokban része-
sültek. — 6-kán „Don Sebastian“, „Ilka“, „Próféta“ daljátékok fognak előadatni és
10-kén az utolsó magyar szini előadás lesz. Ezekről majd legközelebb. A magyar
dalszínész társulat Arad felé menve Miskolczon 10 előadást fog rendezni. Egyébiránt
az egész társulatról jellemzőleg majd legközelebb írni fogunk. K. L.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

— Egy párizsi lap ujdonságul írja, hogy a francziák fővárosa unatkozik s
örül a közelgő terménykiállításnak, melly mégis fog egy kis élénkséget kölcsönözni
october hónapnak. Hogy mi is hasonló tárgy ujdonsággal szolgálhassunk, ki fogjuk
lesni az időt, ha ugyan jó — midőn fővárosunk nem unalmas s midőn az olly dolgo-
kat, minő a terménykiállítás, az emberek több figyelemre méltatják, — és akkor aztán
mindezt megirandjuk.

— Párizsban az olasz opera pénztára összement, s az opera e miatt csak-
nem széllyelment, miután az intézet olasz igazgatója haza ment. A bajon segítni
kellett s igazgatóul előbb Poniatowszky herceg volt kiszemelve, azonban ez állomás-
sal Ragani tábornok tiszteltetett meg. Az új társaság összealakításával foglalkozik. A
perc most kedvező, mert a nagy opera igazgatósága meghasonlott Rogerral, a legjobb
tenorral, s e miatt az előadások szenvednek s a közönség is elégtlen.

*) Győrbe. Sz.

— **Rossini** a híres zeneszerző, kényelmesen pihen borostyánain. A 62 éves öreg Florenz közelében lakik gyönyörű villájában. Minden reggel bekocsiz a városba s 10 óráig pénzügyekkel foglalkozik; azután 1-ig a kávéházban olvas vagy cseveg; ekkor haza megy; 4-kor ebédel nejével, s ez nevezetes része a napnak, mert jó konyhát és jó pinczét tart. Zongorája már régóta nincs; néha úgy játszat magának egy Mendelsohn- vagy Heydn-darabot Moderati szép tehetségű ifjú zeneszerző által, ki nála van. — Az öreg éles gunyorával mulattatja környezetét s ugyanazzal tartja távol magától azokat, kiket nem szeret. Véleménye nyilvánításában nem igen tartózkodó. Nem rég egy ismert énekesnő énekelt előtte, hogy véleményét hallja, s midőn az éneknek vége lőn, ő udvariasan nyilvánítja, hogy a művésznőnek szép karja van.

— **Rachel**, mint említők, Petersburgba megy. Évenként hathónapi szabadságideje levén szerződésileg lekötve, folyamodott, hogy egész évet tölthessen az orosz fővárosban, és azután két éven át folyvást Párizsban maradand. A francziák nehezen nélkülözik őt egész évig, roszalják is irántoki figyelmetlenségét, de daczolni nem mernek vele, mert felmondással fenyegetődzik.

— A párizsi szépművészetek akadémiaja a festőknek kiírt nagy jutalmat ez idén senkinek sem ítélte oda. A feladat volt: „Jézus midőn a kalmárokat kiüzi a templomból.“ — Másodrangú jutalmat két festőnek adott.

— **Mendelsohn** Bartoldy Felix neje Frankfurtban elhunyt.

— A **sász-weimári** herceg a jenai egyetemenél hivatalát, mint „Rector magnificentissimus“ elfoglalván, a beigtatási ünnepély emeléscüla valesi hercezet, Viktoria királynő legidősb fiát polgárjoggal ruházta fel.

— **Canino** herceg (Bonaparte Károly) Homburgba érkezvén igen nagy tisztelettel fogadtatott, mint olly férfiú, ki mult évben az itteni játékbankon néhány száz ezer forintot nyert, de a melly összegnek Párizsban szerencsétlen börzeüzletekkel s Spaaban a játékbanknál egészen nyakára hágott. A homburgi játékbank félmillio frankig hitelt nyitott számára mig pénze Párizsból megérkezik, és első este mingyárt 50,000 frank nyereséggel ment alunni.

— **Lessing** emlékének felállítását Braunschweigban nagyszerűen ülték meg sept. 29-én. E napon Lessing egykori lakása, temetőhelye s a wolfenbütteli könyvtár nyitva volt a közönség számára.

— **Mexicót** egy francia tudós beutazván, tapasztalatait hőzrebocsátá. Érdekesnek s közlésre méltónak találjuk miket a közbátorságról és színészetéről egyebek között ír. Mióta — ugymond — a rablók Olasz- és Spanyolországban megritkultak, Mexicóban lehet őket feltalálni, hol számuk olly nagy a Veracruz és Mexico közti vonalon, hogy a posta rendszeren és szabályszerűleg kiraboltatik. E banditák azonban nem épen kegyetlen természetűek, s nem is bántják olly utasnak életét, ki magát nem védi. Ennél fogva az utasok rendszeren kevés pénzt vesznek magukhoz, minek következése az lett, hogy Mexico utcasarkain nem rég illy falragaszt lehet olvasni: A rabló vezérnek értésére esvén, hogy az utasok a veracruz-mexicoi vonalon igen kevés pénzt vesznek magokhoz, kénytelennek érzi magát köztudomásra juttatni, hogy minden utas kinél legalább 12 piaszttert nem találnak, megkorbácsoltatik. Az utasok már most, ha sikeres ellenállásra kevesen vannak, a 12 piaszttert készen tartják, mint törvényes vámpénzt, s lefizetvén azt, nyugodtan utaznak tovább. Magában a városban gyakori a megtámadás és kiraboltatás; sétálni sem tanácsos fegyvertelenül. Egy külföldi kilovagolván nem rég estefelé, megtámodtatott. Ő a hatósághoz panaszra ment, hol azt mond-

ták neki, hogy a bevádolt rabló ismert egyén, s csak egy van ennyire szemtelen. — Fogják be tehát s büntessék meg! kívánta a vádló. Az nem megy — felelék neki — ha befogatnék sem volna elítélhető, mert ez igen veszélyes lenne. — A színházról mondja: A nagy színházban előadás alatt kényelmesen dohányoznak, s a legnagyobb csendben nem ritkán hallható a gyufának pattogó meggyújtása midőn valaki új szivart vesz elő. Hollandban a színház folyosóján szivaroznak, Sevillában láttam midőn a székesegyház sekrestyéjében a lelkész dohányzott, de színházban előadás alatt csupán a mexicóiak dohányoznak; ezt még a havannahiak sem teszik. A színlapokon nemcsak a játsszó művészek s művésznők neve van kitéve, hanem azonfelül még az is, hogy mellyik minő öltözetben, minő fejéssel jelenik meg, sőt sokszor: hogy a művésznőnek öltözéke, mellyet a közönség iránti tiszteletből magára vesz — mennyibe került. — Na ezt már Baján se teszik, hol a „Próféta” adatásakor nagy betűvel irták a színlapra, hogy a nap öt bankó forintba került.

— De midoff herczeg tudományos utazásáról, — mellyet hazánkon, Oláhországon és Moldván keresztül déli Oroszországba s Krimiaiba többedmagával tön — francia nyelven kiadott nagy munkája Londonban is megjelent angolul, s a britt sajtó által hosszú vezércikkkel tiszteltetett meg.

— Lilleben I. Napoleonnak, mint a belföldi cukortermesztés oltalmazójának aláírás utján állított emlékszobra közelebb fog felállíttatni. A császárt egyik minisztere képviselendi.

— Mannheimban bizonyos Flinzer nevű énekes egy operapróbán a megőrülési jelenetet olly hiven adta, hogy szerencsétlen szerepéből a próba után sem ocsudott fel.

— Chinában a fölkelők az opium élvezését házasságtörésként büntetik. Különös találkozása az eszméknek. Bernben mintegy kétszáz év előtt a dohányzás szigoruan megtiltatván, e büntett szinte a házasságtörés rovata alá soroztatott, miután a pipaszárnak szájjal érintését a hatóság a csókolódzással azonosnak tekinté.

— London keleti s nyugoti részeit föld alatti vasuttal kapcsolandják össze, mellynek oka az, hogy a folytonos tolongás az utcákon a kocsik járását rendkívül akadályozza. Az egész 300 ezer font sterlingbe kerül. Minden óranegyednyi távolságban lesz állomás, hova a közönség lépcsőkön fog lejutni. A vonal éjjel nappal légszeszszel leend világítva. Ha a közönség e közlekedési eszközt megkedveli, a vonal Holbornig nyújtatik, s a City kebelébe is bevezettetik. A biztosítási összeget a társulat már letette a lord kancellár kezeibe.

* Előfizetőink nagyobb részének kívánatára ezentúl ismét a Moniteur des modes eredeti aczélmetszeteit fogjuk műmellékletül küldeni, s míg a megrendelt őszi divatképek megérkeznek, addig becses türelmükért esdünk. Szerk.

FELELŐS SZERKESZTŐ
TOLNAI GRÓF FESTETITS LEO.

PEST, 1853.

EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.